

TAAALDRUKKEN IN BOLIVIA

Evaluatierapport

T.a.v. SNKP Bolivia

Studie uitgevoerd door D'hauwer Eva & Michiels Els
Stage 3de lic. Onderwijspedagogiek, Ugent, België

Beste lezer,

Wat voor u ligt is het resultaat van een spannend avontuur. Voor onze stage in 3de lic. Onderwijspedagogiek aan de Universiteit Gent (UGent) zijn wij in opdracht van SNKP Bolivia naar Cochabamba gereisd. Onze bedoeling was het Taaldrukproject van deze organisatie te evalueren. Wij zijn echter teruggekomen met veel meer informatie en indrukken. Bolivia is namelijk een prachtig land met prachtige mensen die een diepe indruk op ons hebben nagelaten. Met dit rapport willen we u zicht geven op onze activiteiten die we daar ondernomen hebben en de resultaten die we hebben geboekt.

Veel leesplezier,

Els en Eva

Inhoudstabel

Taaldrukken?.....	4
Opzet.....	5
Planning en organisatie	5
Werkvragen.....	5
De observaties en voorlopige bevindingen.....	7
Inleiding.....	7
Observatieverslagen.....	8
Conclusies.....	41

TAALDRUKKEN?

Het programma taalvorming heeft tot doel: de ontwikkeling en implementatie van een trainingsprogramma voor Boliviaanse onderwijzers op basis van de methodologie van taalvorming en de modules van het Boliviaanse onderwijs. De methodologie biedt de structuur, organisatie en werkvormen om de eisen en ideeën van de "Ley 1565 de Reforma Educativa" in de praktijk te kunnen brengen. Deze wet is sinds 1994 van kracht. In de Reforma Educativa spelen de uitgangspunten en onderwijsfilosofieën zoals de visie van Vygotsky, een rol en dit komt in grote mate overeen met de methodologie van taalvorming.

In Bolivia is de methodologie van taalvorming in 11 stappen onderverdeeld:

1. Vertelkring & het onderwerp kiezen en introduceren
2. Lijstje maken & kiezen
3. Verhaal tekenen & schrijven
4. Redigeren & kopiëren
5. Drukken tekst & beeld
6. Titel kiezen
7. Omslag kiezen
8. Titel drukken
9. Boekje rapen & maken
10. Samen in de kring lezen
11. Tentoonstellen werk

Deze stappen zijn geen recept maar bieden een structuur en een houvast zodat de leerkracht zijn zelfvertrouwen kan ontwikkelen. Binnen iedere stap zijn meerdere werkvormen. Het gaat niet voornamelijk om het toepassen van de werkvormen maar om het ontwikkelen van een houding/attitude bij de leerkrachten die hen in staat stelt samenwerking, communicatie en interactie in de klas te stimuleren. Zo worden de kennis en vaardigheden van de leerlingen uitgebreid uitgaande van het reeds aanwezige niveau. Vanaf 1999 is er een instructieteam dat de trainingen taalvorming voor haar rekening neemt.

OPZET

Het was dus onze bedoeling het project zoals hierboven beschreven te evalueren. Voor de evaluatie van het Taaldruk-project hebben we ons toegelegd op observatie van het lesgebeuren. We hebben drie scholen bezocht waar leerkrachten werkzaam waren die de training ondergaan hebben en twee scholen met leerkrachten zonder de specifieke training.

Planning

Verkennde week: 5 – 10 september 2005

Soledad Rivas: 12 – 16 september 2005

Rosario (met training)

Carmen Rosa: 19 – 23 september 2005

Albertina (met training)

Ximera (met training)

Nancy (met training)

Manuel Claire: 29 september, 18 – 20 oktober 2005

Mirtha (met training)

Melchor Cuadros: 3 – 7 oktober 2005

Mirian (zonder training)

Carmela (zonder training)

Mathilda Lanza: 10 – 14 oktober 2005

Fimo (zonder training)

Leerkracht 6de gr. (zonder training)

In elke school brachten we een weekje door, en hebben we één of meerdere leerkrachten gevolgd.

De eerste week van ons verblijf hebben we elke dag een andere school bezocht om reeds een dag te observeren en zo kennis te maken met de klas. Daarna hebben we 5 weken geobserveerd in 5 verschillende scholen. In de scholen vond er enkel in de voormiddag les plaats, behalve in Mathilda Lanza waar er in de namiddag les was.

Werkvragen

Op voorhand hadden we enkele onderzoeksvragen opgesteld waarop we in dit verslag een antwoord zullen trachten te geven.

We spitsen ons toe op twee grote onderdelen:

1/ *het vastleggen van het proces van taalvorming en het leerproces in de klas.*

* welke stappen worden wel / niet gebruikt?

* hoeveel tijd wordt er aan de verschillende stappen besteed?

* welke verschillende invullingen worden gegeven aan de verschillende stappen?

* welke materialen zijn voorhanden, welke materialen worden gebruikt en wat is het belang ervan?

In het algemeen: welke verschillende invullingen, klasprocessen zijn er? Wat is het onderscheid tussen de verschillende leerkrachten en scholen?

2/ In welke mate draagt de methodologie van taalvorming meer bij tot de criteria opgelegd door de Reforma Pedagogica dan de scholen die niet met de methodologie werken.

Bij de beide onderdelen proberen wij te werken op vier niveau's:

reactieniveau: hoe reageren de betrokkenen?

leerniveau: zijn de leerdoelen bereikt?

gedragsniveau: hoe gedragen de betrokkenen zich?

resultaatsniveau: is er een meetbaar resultaat?

DE OBSERVATIES EN VOORLOPIGE BESLUITEN

Inleiding

Zoals reeds hierboven gezegd hebben we elke leraar geobserveerd gedurende 1 week. Dit leek ons voldoende maar toch blijft het moeilijk om verschillende leerkrachten en scholen te vergelijken. Dit omwille van verschillende factoren:

- *Elke leerkracht is uniek.*
Daardoor is het heel moeilijk mensen op vooraf gemaakte criteria af te rekenen en te vergelijken. Ondanks opleiding en training blijft een leerkracht zijn eigen persoonlijkheid hebben en die is niet makkelijk weg te stoppen bij het lesgeven. Dit roept ons op tot enig relativisme. We vinden het belangrijk dit in het achterhoofd te houden bij het trekken van conclusies.
- *Aanwezigheid van stagiairs*
Toen wij in de scholen in Vinto aanwezig waren, was het de periode dat de studenten van de lerarenopleiding hun stages gingen doen. Dit had tot gevolg dat we sommige leerkrachten niet konden observeren omdat er een stagiair les gaf. Soms hebben we dit kunnen oplossen door een andere leerkracht van dezelfde school te observeren, maar in enkele gevallen hebben we enkel de stagiair kunnen observeren (als dan niet afgewisseld door de vaste leerkracht). Per observatie zullen we aangeven of er een stagiair aanwezig is of niet. Maar we moeten er rekening mee houden dat de aanwezigheid van een stagiair een vertekend beeld kan geven van de lesomstandigheden. De student staat namelijk nog maar net voor de klas en moet nog veel leren. De *eigen stijl van lesgeven* heeft zich dan nog niet volledig kunnen ontwikkelen.
- *Het observeren blijft een kwestie van interpreteren.*
Wij zullen dus niet pretenderen dat onze visie de enige juiste is. Wij zijn er ons van bewust dat wij tijdens de observaties buitenstaanders waren die les volgden in een vreemde taal.

Observatieverslagen

Soledad Rivas – Profesora Rosario (met training)

26 leerlingen

Observeerperiode : 12 september 2005 – 16 september 2005 (woensdag 14 september was er geen les wegens feestdag van Cochabamba)

Opmerking: Elke dag begint met een gebedje waar de leerkracht en alle leerlingen aan deelnemen.

Maandag 12 september

Er wordt een gesprek gehouden over wat er vorige vrijdag werd geleerd. Tijdens dit gesprek stelt de leerkracht vragen die door de enthousiaste leerlingen worden beantwoord. Omdat dit gesprek zo interactief is, wordt echt alles nog eens herhaald. Wat ons opvalt is dat er tijdens dit gesprek veel naar voorbeelden wordt gevraagd. Het gesprek is interactief zonder dat het resulteert in chaos. Zonder dat het echt opvalt, gaat dit gesprekje over in een 'echte' les. De juf haalt reële voorbeelden boven: kannen en flessen. De leerlingen krijgen de taak de inhoud in 'liter' op het zicht te bepalen. Ook over de prijzen wordt er gedacht en gesproken. Op deze manier zijn de leerlingen op een speelse manier aan het rekenen. Op bord wordt ook nog eens schematisch de leerstof omtrent breuken uit de doeken gedaan. Zo kunnen de leerlingen bepalen welk deel van een liter er in een fles kan.

Na de pauze met soep worden er handboeken uitgedeeld waarind de leerlingen een stukje moeten stil lezen. Het gaat over hoe suiker en een paar andere zaken worden geproduceerd. Aan de leerlingen wordt er gevraagd de titel te verklaren: 'Elaborar'. Er volgt een diepgaand gesprek over wat je nodig hebt om brood te bakken. Vooral de leerlingen zijn aan het woord. Als een kind iets fout zegt, vraagt de juf aan de klas of hetgeen de leerling gezegd heeft juist of fout is. Zo verbetert de rest van de klas de leerling en niet de juf. De leerlingen nemen hun schrift. De juf schrijft de titel op bord waarna de leerlingen die mogen overschrijven. Op bord verschijnt ook een schema met 2 kolommen. De eerste kolom vertelt het primaire materiaal, de tweede het afgewerkte product. Nadat de leerkracht een aantal voorbeelden heeft gegeven vult ze een aantal termen in in de eerste kolom. Het is aan de leerlingen de tweede in te vullen. Als de leerlingen dit gedaan hebben, gaan ze bij de juf om het te laten verbeteren. De juf zet er 'juist'/'fout' bij. Indien er fouten op het blad staan, gaan de leerlingen terug naar hun plaats om het te verbeteren en om het daarna terug te laten verbeteren door de juf. Er worden een aantal definities over het onderwerp op bord geschreven. De term wordt in een speciaal kleurtje geschreven. Na een paar termen dicteert de juf verder. De leerlingen schrijven op. Na elke zin wordt het wel op bord geschreven. Een moeilijk woord wordt steeds meteen op bord geschreven.

Als afsluiter van de dag wordt er een verhaal voorgelezen. Als het verhaal ten einde is, stelt de juf er vragen over. De leerlingen antwoorden en vertellen enthousiast. Het gaat hier dus over een soort luisteroefening.

Dinsdag 13 september

De leerlingen mogen een leesboekje nemen. Als inleiding op deze dag mogen ze twintig minuutjes in stilte lezen. De banken worden in een kring gezet voor hetgeen nu zal gebeuren. De juf herhaalt heel kort wat ze gisteren hebben gezien over het thema afgewerkte producten. Hierna worden kleine papiertjes aan de leerlingen uitgedeeld. De leerlingen mogen daar de naam van een afgewerkt product opschrijven. De juf vraagt wie er iets wil vertellen over het product dat hij/zij heeft opgeschreven. Vele leerlingen steken enthousiast hun vinger omhoog. Enkel drie leerlingen mogen hun verhaal vertellen. Tijdens het verhaal stellen de juf en de andere leerlingen vragen. Deze vertelronde gebeurt heel rustig. Iedereen komt wel eens aan het woord door ofwel een opmerking/vraag te stellen of door zelf zijn verhaal te vertellen. De leerlingen worden nu in paren ingedeeld. De leerlingen mogen tegen hun duo-partner vertellen over dat product dat ze hebben opgeschreven. Elk kind krijgt hiervoor drie minuten. De andere leerling mag op het einde ook vragen stellen. De leerlingen worden berispt als ze niet flink vertellen tegen elkaar. Ze moeten echt de drie minuten vol praten. De juf hecht er echt veel belang aan dat de leerlingen VERTELLEN. "Wat gaan ze anders opschrijven?" is Rosario haar verantwoording.

Er worden grote bladen uitgedeeld. De leerlingen beginnen iets te schrijven over hun afgewerkt product. Dit moet met het werkwoord 'hacer' gebeuren. Rosario gaat langs om te zien waar ze kan helpen en motiveren. De leerlingen gaan regelmatig hun werkjes gaan tonen aan de juf.

Om 9.15 gaan de leerlingen buiten, er is een viering ter ere van 'Dia de Cochabamba' die morgen plaatsvindt.

Donderdag 15 september

Na het gebedje krijgen de leerlingen een voorgedrukt (voorgeschreven) blad en het briefje dat ze gisteren over een zelfgekozen product hebben geschreven. Er worden ook balpennen uitgedeeld. De juf gaat eens rond om wat meer uitleg te vragen bij elk verhaaltje en om te helpen waar nodig. De leerlingen schrijven in stilte hun stukje verder af en laten dit door de juf bekijken. Als de juf het goed (= voldoende aantal regels, volwaardige inhoud,...) vindt, mogen de leerlingen hun geschreven stukje overschrijven op het 'nette' blad. Ondertussen blijft de juf steeds rondgaan terwijl de leerlingen rustig blijven doorwerken. Op het bord komen er terug twee kolommen met in de eerste het primaire product en in de tweede het afgewerkte product. Er worden een aantal voorbeelden gegeven door de juf. Het is de bedoeling dat de leerlingen op hun net blaadje ook deze twee kolommen tekenen en een aantal producten erin klasseren. De leerlingen mogen er ook een mooie tekening bij maken. Als sommige leerlingen klaar zijn beginnen ze te prutsen en rond te lopen. Daarom mogen de leerlingen die klaar zijn eventjes naar buiten. De werkjes worden opgehaald. De juf leest een aantal werkjes luidop voor in de klas. De leerlingen luisteren aandachtig.

Er worden rekenhandboeken uitgedeeld. De leerlingen lezen luidop een aangewezen bladzijde voor. Rosario gaat rond om te luisteren hoe de leerlingen lezen. De juf vraagt na afloop van de leessessie welk 'probleem' er in het boek voorkomt. Het onderwerp gaat over recepten. De juf begint op het bord te schrijven maar het is tijd. De leerlingen krijgen als huiswerk een recept op te schrijven.

Vrijdag 16 september

Bij binnenkomst in de klas mogen de leerlingen een boekje nemen en erin lezen. De juf komt rond om te luisteren wie wat aan het lezen is en om te helpen waar ze kan. De meeste leerlingen zijn aan het lezen, maar niet allemaal met hetzelfde enthousiasme, m.a.w. sommige leerlingen lezen een beetje met tegenzin. Wanneer de leerlingen een kwartiertje hebben gelezen, moet 1 kant van de klas naar voor gaan. Eén voor één vertellen ze waarover hun boekje gaat. De juf geeft regelmatig opmerkingen. Bijvoorbeeld wanneer een leerlinge aan het vertellen is tegen de juf, zegt Rosario dat ze tegen de klas moet spreken. Ook over het stemvolume wordt regelmatig een opmerking gegeven. Op het einde krijgt iedereen een applaus. De leerlingen gaan zitten en de andere helft van de klas komt naar voor. Zij moeten iets voorlezen uit hun boekje. Tijdens het voorlezen corrigeert de juf de leeshouding van een leerling. Op het einde van dit voorlezen 'preekt' de juf over luisteren wanneer iemand spreekt. Ze hecht hier heel veel belang aan dat dit gebeurt. De boekjes worden terug gebracht, dit gebeurt in twee keer (elke kant om beurt).

Er wordt een groot blad met als titel 'Nuestras Recetas' omhoog gehangen. De recepten die de kinderen gisteren als huiswerk hebben opgeschreven worden op dit grote blad omhoog gehangen. Er wordt hier verder niets mee gedaan. Er worden wel enkele definitives i.v.m. recepten op bord geschreven door de juf, de leerlingen schrijven dit over. Er wordt hier geen verdere uitleg bij gegeven.

De handboeken wiskunde worden uitgedeeld. De leerlingen lezen de betreffende bladzijde en bekijken het thema. Na de pauze stelt de juf vragen over de pagina. Het onderwerp is 'petroleumontginning'. De juf verwacht dat de leerlingen iets over het onderwerp kunnen vertellen want ze hebben de tekst moeten lezen. De juf toont welk deel van de tekening uit het boek moet bekenen worden. De juf gaat rond om enkele dingen aan te duiden op die tekening. Rosario vraagt wat er te zien is op de tekening. Enkele leerlingen steken hun hand omhoog. Eén voor één mogen ze vertellen. Sommige leerlingen luisteren niet echt aandachtig. Daarom vertelt de juf waarom ze het belangrijk vindt dat iedereen naar elkaar luistert. De juf gaat verder met de les en vraagt waarom er de laatste tijd zoveel blokkades zijn in Cochabamba. De leerlingen raden er maar op los, dus legt Rosario de hele situatie omtrent de gasontginning uit. De leerlingen luisteren.

Plots gaat iedereen op vraag van Rosario rechtstaan om een liedje te zingen. Er is hier een bijhorend dansje bij. Hierna worden enkele ontspannings- en ademhalingsoefeningen uitgevoerd onder leiding van Rosario. Hierna gaat de les terug verder (mét rustigere leerlingen).

Er wordt besproken waar er petroleum te vinden is. Dit gebeurt aan de hand van een kaartje uit het handboek. Deze vraag wordt nog eens gesteld aan een onoplettend kind om haar aandacht bij de les te doen houden. Op het bord wordt door de juf een schets gemaakt van een boorplatform. Ze geeft er uitleg bij, dezelfde als uit het boek. Na de pauze met soep en eten wordt er een vragenlijst over petroleum op bord geschreven. Leerlingen schrijven dit over, maar lossen de vragen niet op (=huiswerk).

De leerlingen halen een boekje of een handwerkje boven en houden zich daar nog een half uurtje mee bezig tot het tijd is.

Bevindingen

- Er wordt regelmatig een gesprek gehouden om te herhalen wat de leerlingen de vorige dag hebben geleerd. Dit is puur ter herhaling ofwel ter inleiding op een vervolg van het thema. Het valt op dat de gesprekken bij Rosario steeds rustig verlopen. Dit wijst er ook op dat de leerlingen de manier van werken echt gewoon zijn. Soms is het wel nodig de leerlingen nog eens op 'het belang van luisteren naar elkaar' te wijzen. Tijdens de gesprekken worden er niet alleen diepgaande vragen door de leerkracht gesteld; ook de leerlingen mogen vragen stellen aan medeleerlingen of aan de juf. Dit komt de interactie in de klas alleen maar ten goede!
- Op verschillende manieren wordt de werkelijkheid binnengebracht in de les. Dit gebeurt bijvoorbeeld door levensechte voorbeelden te tonen zoals de kannen in verband met de les over inhouden. Ook de actualiteit wordt niet geschuwd. Dit bewijst het gesprek over de blokkades in Cochabamba. Deze manier van werken helpt de kinderen de lesinhouden zich beter voor te stellen en te verwerken.
- De taaldrukmethode wordt niet alleen gebruikt bij de verwerking van thema's uit 'Taal'. Rosario bewijst dat ook lesinhouden betreffende wiskunde en aardrijkskunde kunnen gebruikt worden als onderwerp voor een taaldrukwerkje. Dit was voor ons een belangrijke bevinding omdat dit de oorspronkelijke bedoeling van het Taaldrukken aanzienlijk verbreedt.
- Soms komen in de lessen van Rosario traditionelere methodes aan bord zoals definities op bord schrijven of dicteren. Het kan volgens ons geen kwaad af en toe naar deze methode terug te grijpen. Voor de kinderen is het een moment waarop ze even rust krijgen in het hele interactiegebeuren. Dit biedt de kans om de toch wel te kennen definities te behandelen. Het voordeel bij de lessen van Rosario is dat daarmee de kous niet af is. Er wordt op deze definities verder geborduurd via de Taaldrukmethode.
- Wanneer de leerlingen ongeconcentreerd zijn, worden er relaxatieoefeningen gebruikt om ze terug aandachtig te krijgen. We hebben ook gemerkt dat dit echt effectief is. Maar het is denken wij een kunst aan te voelen bij de leerlingen wanneer het een goed moment is om zulke oefeningen te gaan doen. Wanneer dit 'middeltje' te pas en te onpas gebruikt wordt om de kinderen stil te krijgen, zal het niet meer werken.
- We merken dat bij Rosario komen alle 11 stappen aan bod. Rosario hecht heel veel belang en spendeert ook wel het meeste tijd aan *de vertelkring* en het mondeling uitdiepen van *het onderwerp*. Rosario maakt gebruik van verschillende werkvormen om deze stap in te vullen. Soms gaat het over een echt kringgesprek waar de hele klas tegelijk aan deel neemt, maar soms mogen de leerlingen ook in paren hun verhaal vertellen. De leerlingen gaan hierin helemaal op, maar zijn ook heel enthousiast over het tekenen en het schrijven. Het schrijven gebeurt in de klas van Rosario steeds eerst in het klad en daarna in het net. Dit is ook nodig omdat de leerlingen nog jong en slordig zijn. Rosario beschikt over een drukkist waarin alle materiaal voor handen is om de drukken. Het is de enige klas waar we dit gezien hebben. Rosario maakt er dan ook gretig gebruik van. Zowel om tekeningen als om de titels te drukken, haalt ze de koffer boven. Er wordt heel voorzichtig mee omgesprongen.

- Rosario hecht een groot belang aan luisteren en vertellen. Wanneer dit even minder loopt in de klas, vestigt ze daar nog eens extra de aandacht op. Dit hoeft echter niet veel te gebeuren. Door de manier van lesgeven en aanpakken zijn de leerlingen 'vanzelf' reeds veel respectvol in interactie met elkaar. De leerlingen zijn de manier van werken echt al gewoon en weten wat er van hen verwacht wordt. We konden zien dat ze het ook echt leuk vonden om te vertellen en voor te lezen. Er is hieromtrent helemaal geen angst meer. Natuurlijk zijn er altijd enkele leerlingen die een beetje verlegen zijn, maar dit wordt goed opgevangen door Rosario. Er heerst namelijk totaal geen druk om te vertellen. Het lesgebeuren verloopt heel gemoedelijk.
- Ook de klasruimte is geïnspireerd door de taalmethode. Zo hanger er bijvoorbeeld enkele wandplaten aan de muur die handelen over 'de biografie' en 'het gedicht'.

Carmen Rosa – Profesora Albertina, Nancy & Ximena

Observeerperiode 19 oktober 2005 – 23 oktober 2005

We hebben niet alle leerkrachten evenveel kunnen observeren, door de aanwezigheid van stagiaires. We hebben toen een aantal andere leerkrachten uit dezelfde school geobserveerd, en ons vooral gefocust op de taalmethode.

Woensdag 7 september – Profesora Albertina (5de graad) – 28 leerlingen

Na het ochtendgebed krijgen alle leerlingen een blad dat ze in 2 mogen vouwen om daarna te scheuren. De juf vertelt wat er gaat gebeuren. Ze vertelt dat het taalles is, en dat ze over geld gaan praten. Daarna zullen ze in groep mogen werken. De leerlingen beginnen hierop te juichen, blijkbaar vinden ze het heel leuk dat ze in groepjes aan de slag mogen.

Wanneer iedereen klaar is met knippen en vouwen, vertelt de juf een verhaal. Iedereen luistert aandachtig. Daarna vraagt ze aan de kinderen wie een gelijkaardig verhaal weet, iets dat ze zelf hebben meegemaakt, of iets wat iemand uit hun familie heeft beleefd. Eén leerling vertelt zijn verhaal, ook nu luisteren de anderen aandachtig. Daarna zijn er op het eerste zicht geen vrijwilligers meer. De juf stelt een paar vraagjes, waardoor de kinderen weer beginnen te vertellen. Meer en meer beginnen ze op elkaar te reageren, ze luisteren en stellen vragen. Als iedereen die wou zijn verhaal verteld heeft, mogen ze in groepjes werken. Eén kind moet zijn verhaal in de groep vertellen, waarna iedereen dit verhaal opschrijft. De groepjes beslissen onderling wie het verhaal gaat vertellen. Niemand is er erg happig op om zijn of haar verhaal te vertellen. Uiteindelijk heeft elk groepje een 'verteller'. Na het vertellen in de kleine groepjes verdeelt iedereen zijn blad in twee. Bovenaan komt een tekening in verband met het verhaaltje, onderaan schrijven ze een kort tekstje (5minstens 6 zinnetjes) over het verhaaltje. Blijkbaar is het de eerste keer dat de kinderen op deze manier werken, want nu pas hebben ze door dat ze eigenlijk moesten luisteren naar het verhaal. Blijkbaar wisten ze niet dat het de bedoeling was dat ze zelf het verhaaltje moesten opschrijven. Af en toe komt profesora Albertina eens rond in de klas, maar ze kijkt niet echt na of iedereen even goed werkt. Dit is een groot verschil met onze onderwijsgewoontes, waar alle leerlingen voortdurend gecontroleerd worden. Terwijl de leerlingen tekenen en kleuren kijkt ze een beetje toe, en gaat ze af en toe rond bij de verschillende groepjes.

Wanneer de tekening af is trekken de leerlingen lijntjes en beginnen ze hun verhaaltje op te schrijven. Iedereen is flink aan het werk. Sommige leerlingen zijn wat aan het spelen, of blijven maar kijken op hun tekening. Toch heerst er een rustige sfeer in de klas. De juf vraagt een paar keer of iedereen klaar is, en wacht tot dit zo is. Als iedereen klaar is worden de gekleurde papieren uitgehaald. Elk groepje krijgt een eigen 'boekje', met alle verhaaltjes erin. Het voorblad wordt versierd, en daarna worden de boekjes uitgewisseld. De leerlingen vinden dit heel leuk, ze kijken met veel interesse naar de andere werkjes, en zeggen ook wat ze ervan vinden. De boekjes worden een paar keer doorgegeven, om daarna opgehaald te worden.

Na de speeltijd worden de verhaaltjes voorgelezen. Niet iedereen luistert nu. Vele kinderen zijn aan het babbelen, of lopen rond in de klas. De juf schrijft wiskunde-oefeningen op het bord. De leerlingen schrijven de oefeningen over, dit is het huiswerk dat ze tegen morgen moeten maken.

Als dit gedaan is mogen ze al hun spullen opbergen. Er worden enkele liedjes gezongen, en ik leer hun enkele woordjes Nederlands. De leerlingen zijn heel geïnteresseerd, en ook de juf

geniet van het enthousiasme van de leerlingen. Voor iedereen het goed en wel beseft is de les om, en mag iedereen naar huis.

Woensdag 7 september – profesora Ximena

Om 8uur zijn alle kinderen binnen. De leerlingen lopen rond en komen aan mij vragen stellen. Een paar minuutjes later komt ook de juf binnen. De juf zegt dat ze naar buiten zullen gaan om het kringgesprek te houden omdat het binnen te klein is.

Eenmaal buiten moeten de leerlingen in een grote kring gaan staan. De juf wil dat er voldoende ruimte wordt gelaten tussen de leerlingen. Het gesprek gaat over 'speciale dagen'. Eerst vraagt de juf wat binnen 2/3 maanden te gebeuren staat. Er wordt door de leerlingen gesproken over de verandering van de seizoenen. De juf gaat hierop dieper in door vragen te stellen over data van de seizoenen, veranderingen bij planten en rivieren,... De leerlingen moeten eerst hun hand omhoog steken vooraleer ze mogen antwoorden. Het gesprek verloopt heel rustig. Tenslotte vraagt de juf welke dagen heel bijzonder zijn voor hen. De leerlingen antwoorden zijn niet zo gretig om te vertellen want ze weten niet goed wat te zeggen. Toch steken enkele leerlingen hun vinger omhoog. Ze vertellen over carnaval, kerstmis, cadeau'tjes krijgen. De juf stelt nog wat vraagjes over hun 'speciale dag'. Ze antwoorden graag op de verdere vragen. De juf feliciteert de leerlingen voor het antwoorden en vertellen van hun verhaal. De leerlingen worden nu in paren verdeeld. Ze mogen per paar verspreid staan op de speelplaats. Ze krijgen nu elk een aantal minuten om aan hun duo-partner te vertellen over hun speciale dag. 1 kind heeft geen duo-partner, dus gaat de juf bij hem staan om zijn verhaal te aanhoren. Toch houdt ze ook in de gaten wie niet flink aan het vertellen is. Wanneer haar leerling klaar is met vertellen, gaat ze eens rond bij diegenen die niet aan het vertellen zijn. Zij worden dan aangemoedigd om toch maar te vertellen.

De leerlingen mogen terug naar de klas. De leerlingen krijgen een blaadje waarop ze mogen schrijven over hun speciale dag. Ze moeten schrijven welke dag het is en waarom. De juf draagt op dat ze minstens 5 lijnen moeten schrijven.

Wanneer de leerlingen hiermee klaar zijn worden de werkjes verwisseld met de buur. De werkjes worden door die buur voorgelezen. Wanneer er fouten in staan, worden die verbeterd. Na dat dit gebeurd is, krijgen de leerlingen een nieuw blaadje. Ze mogen daarop in het net hun tekstje overschrijven zonder fouten. De leerlingen moeten er nu een tekening bijzetten die hun speciale dag illustreert. De leerlingen besteden hier veel tijd aan. De bel die de speeltijd aankondigt gaat, maar de leerlingen moeten eerst hun tekening afwerken voor ze naar buiten mogen.

Na de speeltijd gaan de leerlingen hun tekening tonen aan de juf. De werkjes worden opgehaald en ingebundeld. De leerlingen mogen een kleurtje kiezen waarin de titel zal worden geschreven. Ze mogen zelf ook de titel kiezen. Ze komen drie mogelijkheden op bord, de titel met de grootste meerderheid wint. De titels worden door Ximena voorgelezen, de kinderen die de titel willen steken hun hand omhoog. De stemmen worden geteld en de winnende titel wordt met alcoholstift op de kaft geschreven. De leerkracht leest nu zelf alle werkjes voor.

Om 10:10 begint de les wiskunde. De leerlingen halen hun schriftje boven. De juf gaat rond om huiswerk te verbeteren. Er is veel rumoer in de klas. Daar wordt echter niet zo veel gedaan; het wordt getolereerd. Er worden oefeningen met betrekking tot getallenleer op bord gezet. De leerlingen schrijven die over. De juf gaat de klas; de leerlingen maken de oefeningen die op bord zijn gekomen. Wanneer de juf na een klein half uurtje terug is komen er nieuwe oefeningen op bord. De leerlingen schrijven die opnieuw op en maken die. Ximena

zit achteraan; de leerlingen gaan bij haar om de oefeningen te laten verbeteren. Er komt een nieuwe reeks oefeningen op bord, opnieuw schrijven de leerlingen die over en lossen ze op.

Maandag 19 september – Profesora Albertina

Het is maandag, dus vandaag wordt er extra tijd besteed aan het ochtendritueel. Hierna 'marcheert' iedereen naar de klas. Vandaag is er een stagiaire aan het werk. Ze verwelkomt de leerlingen, en hangt een groot blad op het bord. Hierop staat de landkaart van Bolivia, met zijn economische bronnen. "Mapa economica". Profesora Albertina houdt de kinderen rustig, en zegt dat ze goed moeten opletten. Samen met de kinderen hangt de stagiaire kaartjes waar verschillende producten op afgebeeld staan op de landkaart. Ook de kinderen halen hun zelfgemaakte landkaart boven. Het zijn mooie collages, met verschillende prentjes en tekeningen over de economische producten van Bolivia. Af en toe komt profesora Albertina ertussen. Ze bekijkt de werkjes, of maant de kinderen tot stilte.

De kinderen gaan aan de slag met hun eigen landkaart. Ondertussen komt de juf rond met een puntenlijst. De kinderen werken hier en daar nog iets bij, voordat de juf er is met haar lijst. Deze is niet zo zacht voor kinderen die hun werk niet of slecht gemaakt hebben! Ondertussen zijn de andere kinderen aan het babbelen, of aan het rondlopen. Het is nogal chaotisch in de klas...De stagiaire loopt een beetje rond, maar doet niks. Na een kwartiertje op deze manier door te gaan, begint de stagiaire haar papieren te bekijken. Waarschijnlijk overloopt ze haar lesvoorbereiding nog een keer. Ondertussen zijn de leerlingen bezig aan een andere (geografische) kaart. De stagiaire haalt het blad van het bord, en vraagt aan de kinderen of ze stil willen zijn. Ondertussen start prof. Albertina met de les. De les gaat over het petroleumprobleem in Bolivia, en over de verschillende departementen en de verschillen daartussen.

Om 9u30 is het speeltijd. Als die gedaan is duurt het nog een tijdje vooraleer alle kinderen in de klas zijn. Enkel de stagiaire is in de klas, en ze heeft duidelijk problemen om de klas onder controle te houden. De kinderen zijn heel luidruchtig, en de stagiaire is moeilijk te verstaan. Wanneer tien minuutjes later prof. Albertina binnenkomt wordt het al vlug rustiger. Iedereen moet zijn schriftje nemen, en de juf gaat een toetsje geven (Cuestionario), over de voorbije lessen. Ze vindt de vragen ter plaatse uit. Soms gaat ze eventjes naar buiten, terwijl overleggen de kinderen, en kijken stiekem in hun blaadjes. Wanneer ze terug binnenkomt wordt het terug stiller, en stelt ze nog een paar vragen. Wanneer alle vragen gesteld zijn, gaat ze buiten en vraagt aan mij of ik controle wil houden! De kinderen mogen niet praten of spieken... Dit loopt niet even vlot, maar ik doe mijn best. Na een kwartiertje (de kinderen zijn natuurlijk al lang klaar), loopt de stagiaire de klas binnen. Ze neemt het over van mij, en de kinderen beginnen hierdoor nog luidruchtiger te doen. De stagiaire probeert dan nog een paar vragen bij te stellen, maar dit lukt al helemaal niet. De kinderen lopen rond, maken lawaai, roepen,... Na de vijfde vraag schrijft ze "fraccionen" op bord. Ik heb geen idee wat de bedoeling hiervan is. Ze probeert de kinderen stil te krijgen, door een aandachtsspelletje te spelen. Dit lukt een beetje, het is nog altijd niet helemaal stil in de klas, maar het geroep en getier is al veel verminderd. Wanneer het dan eindelijk een beetje rustig is gaat de stagiaire terug naar buiten. Hierop beginnen de kinderen natuurlijk opnieuw met hun wild gedrag! Even later komt de stagiaire weer binnen, en probeert opnieuw het spelletje. Ze mogen hun spullen weer opbergen, en hun schriftje weer bovenhalen. Wanneer prof. Albertina terug binnenkomt is wordt het terug een beetje rustiger. De vragen gaan verbeterd worden. Eén kind leest de

eerste vraag voor. Het antwoord wordt in de klas geroepen. Er is opnieuw heel veel chaos, de kinderen lopen rond en roepen alles door elkaar.

Dan is het opnieuw speeltijd. Wanneer die voorbij is, wordt er een nieuwe poging ondernomen om de vraagjes te verbeteren. De kinderen zijn rustig nu. De juf geeft een beetje extra uitleg bij de vragen, en de kinderen luisteren in stilte. Prof. Albertina verlaat opnieuw de klas, en de stagiaire neemt over. Dit loopt opnieuw helemaal fout. Gelukkig duurt dit maar enkele minuten, tot de echte juf weer in de klas is. Ze werken de vragen verder af, er wordt een schema op het bord gemaakt en de leerlingen zijn rustig.

Nadat alle vragen verbeterd werden, legt prof. Albertina een nieuwe opdracht uit. De klas wordt in vier groepen verdeeld, en in elke groep moeten verschillende taken verdeeld worden. Er worden nog een paar afspraken gemaakt rond materialen (die de leerlingen zelf moeten kopen), en rond de taakverdeling. De kinderen beginnen spontaan met elkaar te overleggen. Ze hebben het vooral over de materialen die moeten aangekocht worden (het gaat eigenlijk vooral over de grote bladen papier die ze nodig hebben). Er is opnieuw veel lawaai in de klas nu, maar iedereen is wel bezig over de taak, en zelfs als de les uit is, zijn ze nog lang niet uitgepraat...

Dinsdag 20 september – Profesora Nancy – 7de graad – 28 leerlingen

8u12: Na het ochtendgebed en het zingen van een welkomstliedje begint profesora Nancy aan de taalles. Op het bord komt 'Unidad 4 – el arte del lenguaje'. Ze vraagt aan de leerlingen aan wat 'navation' hen doet denken. Verschillende antwoorden komen naar boven, ervaringen, dromen worden verteld. Iedereen luistert aandachtig naar elkaar.

Daarna legt profesora Nancy een nieuwe opdracht uit: iedereen moet een papiertje of een voorwerp zoeken en moet daar iets over vertellen. In groepjes mogen ze op zoek naar iets waar ze kunnen over vertellen. De speelplaats ligt vol papiertjes en afval, dus zo moeilijk hebben de kinderen het niet om iets te vinden.

Terug in de klas worden de banken verschoven zodat iedereen in zijn groepje zit. De juf begint haar verhaal te vertellen. Ze legt er de nadruk op dat het belangrijk is om goed naar elkaar te luisteren. De kinderen doen dit dan ook, en gaan op in het verhaal dat verteld wordt. Na het verhaal vraagt prof Nancy wie een gelijkaardige ervaring heeft meegemaakt. Een meisje begint haar verhaal te vertellen, daarna zijn er geen leerlingen die nog iets te vertellen hebben. De juf moedigt de leerlingen aan om toch hun verhaal te vertellen. Er zijn nog twee kinderen die hun ervaring vertellen. Hierna mogen ze in paren gaan vertellen. Wanneer de kinderen zelf geen ervaring hebben, mogen ze ook een verhaal vertellen over iemand van hun familie of vrienden.

De leerlingen krijgen een nummer (1 of 2), daarna mogen de nummers 1 hun verhaal vertellen aan de nummers 2, als dit gedaan is worden de rollen gewoon omgedraaid. Alle kinderen zijn flink aan het werk, iedereen vertelt een verhaal, en de andere kinderen luisteren aandachtig. Na een tijdje roepen enkele kinderen dat ze klaar zijn, het wordt dan ook steeds luidruchtiger in de klas.

Het is 8u40 als profesora Nancy rond gaat om te kijken of iedereen klaar is. Er worden papiertjes uitgedeeld, en klassikaal wordt er een kleur gekozen om het verhaal in te schrijven. De leerlingen beginnen hun verhaaltje op te schrijven. Ze zijn allemaal heel stil en

geconcentreerd. Wanneer de leerlingen klaar zijn met het opschrijven van hun verhaaltje mogen ze het woordenboek gebruiken om een aantal gebruikte woorden te verbeteren. Het is belangrijk dat ze zo weinig mogelijk fouten proberen te schrijven, zegt profesora Nancy. Wanneer iedereen klaar is leest profesora Nancy de verhaaltjes voor. Hierna krijgt iedereen een wit blad dat ze in twee moeten vouwen. Hierop komt hun verhaaltje en het papiertje. De kinderen moeten flink verder werken van hun juf. Wanneer ze niet direct kunnen knippen of nieten, kunnen ze verder werken aan hun verhaaltje. Ondertussen blijft profesora verhaaltjes nalezen en verbeteren. Sommige kinderen zijn klaar, maar toch blijft het rustig in de klas. De verhaaltjes worden opgehaald, maar zullen donderdag herlezen worden.

Om 9u30 is het speeltijd, hierna hebben de kinderen lichamelijke opvoeding.

Donderdag 22 september – Profesora Albertina

Om 8u komt iedereen binnen. De grote landkaarten die de leerlingen tegen vandaag moesten afwerken worden bovengehaald en worden afgewerkt. Even later, als iedereen aanwezig is, is het tijd voor het dagelijks gebed. Hierna valt het een beetje stil. Er wordt niet echt iets gedaan, profesora Albertina probeert de leerlingen een beetje stil te houden, maar is hier niet heel consequent in. Er wordt iemand aangeduid die moet voorlezen uit een boek. Daarna leest het kind naast hem verder, enz. Het is belangrijk dat iedereen stil is, anders moet er opnieuw begonnen worden. Het is moeilijk om de kinderen te verstaan, aangezien er buiten geoefend wordt met de instrumenten. Tromgeroffel, trompetgeschal... niet echt bevorderlijk om naar elkaar te luisteren...

Om 8u25 heeft iedereen een stukje voorgelezen en worden er papieren uitgedeeld. Iedereen vouwt het blad in twee. De kinderen worden verdeeld in groepjes, en gaan iets zoeken buiten om over te vertellen. Ook wij moeten iets zoeken en daarover een verhaaltje vertellen. Een kind vertelt een verhaaltje, en zegt daarna een getal van 1 tot 10. Het kind dat zoveel plaatsen verder zit is nu aan de beurt om zijn/haar verhaal te vertellen. Iedereen wil zijn of haar verhaal vertellen en de kinderen zitten dan ook vol ongeduld te wachten. Sommige kinderen stellen vragen aan de leerling die zijn/haar verhaal heeft verteld. Na een aantal verhalen begint de aandacht van de leerlingen te verslappen.

Om 9u15 is het speeltijd. Wanneer ze om 9u35 terug in de klas zijn gaan ze verder met vertellen, maar deze keer duidt de leerkracht de kinderen aan. Om 9u50 heeft iedereen zijn of haar verhaaltje verteld. De kinderen nemen hun blaadje en plakken hun gevonden voorwerp erop, of nemen de omtrek ervan over. Hierna trekken ze lijntjes onder het prentje, en schrijven (direct in het net) hun verhaaltjes op. De kinderen die klaar zijn babbelen een beetje, lezen in een boekje, of eten bergen snoep...Om 10u35 vraagt de juf om stil te zijn: er moet een geschikte titel gezocht worden. Er worden titels voorgesteld voor het boekje. Vijf titels komen naar voor, en na een stemming door de verschillende groepjes wordt een definitieve titel gekozen. Er wordt een gekleurd blad gekozen, en het boekje wordt geniet. Na de speeltijd krijgen de leerlingen muzikale opvoeding.

Vrijdag 23 september – Profesora Albertina

8u, de kinderen zitten in de klas en hebben hun afgewerkte landkaarten op hun bank gelegd. De stagaire haalt ze op, ondertussen komen nog een aantal kinderen, en prof. Albertina, binnen. Na het gebed gaan de voorstellingen beginnen. Prof. Zorgt ervoor dat alle kinderen

stil zijn, en de kaarten van de eerste groep worden aan het bord gehangen. De eerste groep geeft uitleg bij hun werk en plakken kaartjes en prentjes op hun landkaart. Hier en daar springt profesora Albertina even in, en verduidelijkt hier of daar. De andere leerlingen zijn vooral bezig met hun eigen werk, ze oefenen nog wat verder in, of kleuren hier of daar nog iets bij. De juf heeft enkele tips over hoe ze best voor een groep spreken. De presentatie blijft maar duren. Er worden drie kaarten (economische, geografische en hydrografische kaarten) omhoog gehangen, en telkens wordt dezelfde uitleg gegeven die door de juf ook gegeven werd een paar dagen daarvoor. Ondanks de lange duur en het feit dat de presentatie nogal saai is blijven de andere leerlingen relatief rustig. Geïnteresseerd zijn ze niet, maar lawaai maken ze ook niet. Profesora laat het ook zover niet komen, en berispt de kinderen dan ook wanneer ze lawaai beginnen te maken. Om 8u40 is de eerste groep klaar, ze worden bedankt met een applaus. Profesora heeft nog een beetje extra uitleg, en vijf minuutjes later is het de beurt aan de tweede groep. Deze groep vertelt iets minder vlot, en worden dan ook minder aangemoedigd dan de eerste groep. Prof. Albertina stelt extra vragen, om het vlotter te laten verlopen, maar blijft wel heel streng. Ze gaan door tot aan de speeltijd om 9u10. Om 9u30 is de speeltijd voorbij. De stagiaire probeert de kinderen stil te krijgen, maar zonder succes. Ze trekt zelfs aan het haar van een kindje om het te kalmeren... Na vijf minuten kabaal komt profesora Albertina binnen. De kinderen zijn op slag veel rustiger. De voorstelling gaat verder. Niemand doet iets, de kinderen prutsen verder, de groep die de presentatie geeft is aan het overleggen, alles gaat heel langzaam. Na nog een korte uitleg van de kinderen vraagt profesora Albertina de volgende groep naar voor.

Om 9u40 begint de derde groep met de voorstelling. Opnieuw komen drie kaarten aan bord, de 16 provincies worden opgenoemd. De aandacht van de andere kinderen verslapt. Er is steeds meer lawaai, en de stagiaire zet dan ook een kind buiten. De voorstelling was veel te weinig voorbereid, en de kinderen krijgen dan ook een preek van de juf.

Om 10u15 is het tijd aan de vierde groep. Wanneer alles omhoog hangt beginnen ze er aan. Om 10u30 gaat prof. Albertina even de klas uit, er is op slag heel veel chaos in de klas, die pas verdwijnt als de juf tien minuten later terug is. De voorstelling wordt afgewerkt. De kinderen zijn nu helemaal niet meer geïnteresseerd! Na de speeltijd heeft de stagiaire vooral veel werk met het stilhouden van de klas. Er worden nog enkele liedjes gezongen, en daarna mag iedereen naar huis.

Bevindingen

- Opvallend is dat zowel profesora Albertina als profesora Nancy ongeveer op dezelfde manier te werk gaan met de taalmethode. Er wordt niet zoveel aandacht besteed aan de afwerking of aan de creativiteit van de werkjes, maar vooral aan het bedenken en het vertellen van een verhaal. Het is van groot belang dat iedereen een verhaal vertelt, en dat iedereen naar elkaar luistert. Hier wordt dan ook het meeste tijd in gestoken! Het opschrijven van het verhaal, en het maken van de boekjes worden snel afgewerkt, zonder er lang bij stil te staan. Alle stappen worden doorlopen, maar niet overal wordt even lang stilgestaan als bij het vertellen van het verhaal, aan de ganse klas of aan enkele leerlingen. Profesora Nancy zei dat ze vooral het vertellen belangrijk vond. Ook omdat de kinderen al wat ouder zijn loopt dit behoorlijk vlot. De leerlingen kunnen al aandachtig luisteren naar elkaar, en stellen interessante vragen aan elkaar. De invulling van de verschillende stappen verloopt in beide klassen op dezelfde manier. Leerlingen zoeken een voorwerp, leerkracht vertelt een verhaal, enkele (of alle)kinderen vertellen hun ervaring aan de ganse klas en daarna worden de verhalen

in kleine groep nog eens herhaald. Af en toe wordt er op andere wijze verteld, in groepjes van 2, van 5, tegen de ganse klas... Ook wordt niet altijd het eigen verhaal opgeschreven, soms moet het verhaal van één leerling naverteld worden. Dit is heel interessant voor de leerlingen, op deze manier leren ze luisteren naar elkaar, iets dat soms heel moeilijk is voor kinderen. De materialen op zich doen er niet veel toe. Een papiertje, een takje,... Met alles kunnen de leerlingen aan de slag!

- Wanneer de stagiaire aan het werk is, en zij een andere interactie en coöperatietechniek gebruikt, merken we dat de kinderen het wel gewoon zijn om met elkaar te communiceren. Ze kunnen rollen verdelen, en hebben eenvoudige verdelingsstrategieën onder de knie (zo hebben ze bepaalde regeltjes om iemand te kiezen die moet vertellen, of om de taken te verdelen).
- De leerlingen zijn behoorlijk aandachtig, en lijken ook oprecht geïnteresseerd in de verhalen van hun klasgenootjes. Soms duurt het echter nogal lang, en is de aandacht soms nog ver te zoeken. Wanneer het vertellen beperkt blijft in kleine groep zijn de kinderen veel langer geïnteresseerd. Zoals gezegd leren de kinderen op deze manier met elkaar samenwerken (dit werd duidelijk wanneer de stagiaire haar groepswerken uitprobeerde). Het is duidelijk dat de leerlingen gewoon zijn van naar elkaar te luisteren, en om samen te werken. Op dit gebied is het gebruik van de taalmethodologie een goede stap!
- Wat betreft profesora Ximena kunnen we het volgende zeggen: de taaldrukmethode komt in de taallessen nadrukkelijk aan bod. Ximena gebruikt verschillende werkvormen om de stappen in te vullen. Zowel kringgesprekken als duo-gesprekken komen aan bod. Er werd die dag echter geen gebruik gemaakt van lijstjes. Maar dit belemmerde het goede verloop van het proces niet. Er werd vooral aandacht besteed aan het schrijven (eerst klad dan net) en het tekenen. We konden merken dat dit de leerlingen meer lag dan het vertellen. In deze klas gebeurde dit namelijk niet zo spontaan. Tijdens die taal lessen is er wel veel aandacht voor interactie en het naar elkaar luisteren. Het drukken van tekst, beeld en titel wordt wegens gebrek aan middelen met potloden en stiften gedaan. In deze klas worden de uiteindelijke werkjes door de leerkracht zelf voorgelezen, maar de leerlingen lezen wel elkaars kladversie voor.
- Tijdens andere vakken zoals wiskunde verliezen de leerkrachten elke link naar de taaldrukmethode. Het vergt dan ook veel moeite om deze technieken te integreren in andere vakken. Zoals ze ook zelf aangeven kruipt er heel veel tijd en energie in het toepassen van de methode. We kunnen er dus wel inkomen dat er soms terug gegrepen wordt naar klassiekere methodes.

Manuel Claire – profesora Mirtha

2de graad (± 8 jaar)

14 leerlingen

Observeerdagen: 8 september, 29 september, 18 & 19 oktober

Donderdag 8 september

Wanneer de meeste leerlingen in de klas aanwezig zijn, begint prof. Mirtha enkele vragen te stellen over 'woorden', en het alfabet. Ondertussen gaat ze rond in de klas om het huiswerk te controleren. De kinderen moeten zoveel mogelijk woorden waarin een 'H' voorkomt opsommen. De kinderen bij wie het noteren van deze woorden moeilijker verloopt helpt ze onmiddellijk, zonder dat het klasproces gestoord wordt. Ondertussen herhaalt ze ook de woorden die door de kinderen gezegd werden, zodat het voor iedereen duidelijk is wat moet opgeschreven worden. De leerlingen moeten nu zinnestukjes maken met de gevonden woorden, alweer dicteert de juf deze zinnestukjes aan de andere leerlingen. Terwijl ze zo nog een tijdje verderwerken haalt prof. Mirtha een zak boven waar knutselwerkjes van de kinderen in zitten. Het blijken vliegers te zijn die de kinderen vorige week gemaakt hebben.

Het wordt chaotischer in de klas. Sommige leerlingen komen hun schriftje tonen om te verbeteren, andere kinderen zijn nog woordjes met 'H' aan het zoeken, en anderen lopen gewoon wat rond of prutsen aan hun vlieger. Een aantal kinderen nemen een boekje uit de klasbib en beginnen een beetje te lezen. Wanneer alle vliegers uitgedeeld zijn, gaat de klas naar buiten om ze op te laten. De leerlingen zijn trots op hun resultaat, en amuseren zich buiten met hun vlieger. Ze spelen verder tot het speeltijd is (9u20).

Om 9u30 is de speeltijd gedaan en komt iedereen terug binnen. Er wordt een aandachtsspelletje gespeeld waarbij de leerlingen op het sein van prof. Mirtha hun handen omhoog, omlaag, vooruit,... steken. Als iedereen stil en aandachtig is stelt prof. Mirtha een aantal vragen: wat hebben we gemaakt? Van welke materialen is het gemaakt? ...

Samen met de leerlingen worden een heleboel papiersoorten bekeken. Telkens leren de kinderen de specifieke naam van het papier. Het is niet eenvoudig om alle namen te onthouden, en de juf maakt er dan ook een raadspelletje van. De meeste leerlingen zijn aandachtig en werken goed mee. Elke leerling krijgt een klein stukje van elke papiersoort. Ze mogen het in hun schriftje kleven, en de naam erbij schrijven.

Wanneer dit gedaan is worden er nog een paar liedjes gezongen met de ganse klas, en wordt het huiswerk uitgelegd. Om 10u45 is het opnieuw speeltijd, en daarna is er een uurtje lichamelijke opvoeding.

Donderdag 29 september

Terwijl de kinderen binnenkomen begint Mirtha een spelletje waarbij de kinderen moeten luisteren en doen wat de juf zegt. Armen omhoog, omlaag, vooruit... De kinderen moeten geconcentreerd zijn willen ze geen fouten maken. Terwijl komen er nog steeds kinderen toe, die een beetje later zijn, wat hier heel normaal lijkt.

Nadat het spelletje zijn doel bereikt heeft (nl. de aandacht van de kinderen trekken), begint de juf enkele vragen te stellen, ze wil het onderwerp van de les introduceren, en de kinderen

mogen raden waarover het gaat. Ze stellen allerlei vragen, en de juf maakt er een spelletje van, wat de kinderen blijkbaar heel leuk vinden. Opeens zegt Mirtha dat ze even 5 minuutjes wegmoet, en dat ze ondertussen mogen verder raden. Even later is ze al terug en gaan ze verder met raden. Uiteindelijk weten de leerlingen waarover de les zal gaan vandaag, en roepen het allemaal in koor uit: over uitnodigingen. Ze gaan een uitnodiging sturen naar de zesde graad. Samen met de kinderen schrijft Mirtha op wat er allemaal op een uitnodiging staat. Er is veel interactie in de klas, tussen de leerlingen en de leerkracht. Tussen de leerlingen onderling wordt er niet zo veel gezegd. De kinderen zijn heel enthousiast, en ondanks het feit dat dit enthousiasme veel lawaai met zich meebrengt, laat Mirtha de leerlingen hun gang gaan, en speelt ze gretig in op hetgeen gezegd/geroepen/gebruld wordt.

Samen beslissen ze dat ze de derde graad gaan uitnodigen om een les 'librotes' bij te wonen. Wanneer er een datum moet gekozen worden wordt de kalender erbij gehaald, en zoekt een groepje een geschikte datum. Eerst wordt de maand oktober gezocht, daarna wordt gekeken welke datum op een vrijdag valt, en zo wordt alles langzaam opgebouwd. Prof. Mirtha gaat op elk onderwerp diep in. Elk woord of elk nieuw begrip legt ze uit, of laat ze uitleggen door de kinderen. Op die manier blijven de meeste leerlingen ook steeds aandachtig.

De stagiaire die in de klas aanwezig is, neemt de klas niet over. Ze kijkt enkel toe, en doet soms kleine klusjes (zoals het bord schoonvegen). Deze 'kijkstage' is een voorbereiding op de latere lessen die ze gaat geven, en is dus van groot belang om te kijken hoe ze de lessen zelf kan aanpakken, wat de leerlingen gewoon zijn, op welke manier er al dan niet samen gewerkt wordt...

Nadat de uitnodiging opgesteld werd op het bord (het is dan ongeveer 8u30), delen prof. Mirtha en de stagiaire papiertjes uit in allerlei kleuren. Elk kind krijgt drie briefjes in verschillende kleurtjes. Juf legt uit wat waar komt, wat ze met de verschillende kleurtjes moeten doen. Sommige kinderen kijken op de kalender, uit interesse of uit twijfels rond de juiste datum... Prof. Mirtha vertelt dat de kinderen heel mooi moeten schrijven, en ze mogen dan ook een rood potlood uit de kast nemen. Sommige leerlingen zijn hier blijkbaar heel blij om... De les ligt weeral eventjes stil. Prof. Mirtha is op zoek naar iets, en de stagiaire is bezig met het knippen en vouwen van nieuwe papiertjes. De kinderen, die zijn zulke pauzes wel gewoon, n kijken een beetje in het rond, babbelen wat of prutsen een beetje aan de blaadjes.

Wanneer de kleurtjes uitgedeeld zijn gaan de leerlingen aan de slag. Mirtha gaat rond en kijkt of alle kinderen goed bezig zijn, en geeft uitleg waar het nodig blijkt. Per groepje (tafeltje) legt ze verder uit wat de bedoeling is. Ze toont waar de leerlingen wat moeten schrijven, en vouwt de blaadjes nog een keer. De kinderen blijven zo een tijdje verder werken. Ze schrijven in mooie sierlijke letters 'invitation' op de voorzijde van de uitnodiging, en gebruiken allerlei soorten potloden en balpennen die in de klas aanwezig zijn.

Rond 9u gaat prof. Mirtha even de klas uit, maar de stagiaire neemt gewoon over. Even later is Mirtha terug, met speciaal rubberpapier. Elk groepje krijgt ook hier een vel van, waarmee ze hun uitnodigingen verder kunnen versieren. De leerlingen beslissen zelf hoe ze het vel verdelen, en dat verloopt zonder al te veel problemen.

9u20: SPEELTIJD Sommige kinderen gaan buiten spelen, andere kinderen blijven verderwerken aan hun uitnodiging.

9u30: SPEELTIJD VOORBIJ. Er komt een 2de stagiaire in de klas. Ook de leerlingen sippelen één voor één binnen. De 2 stagiaires plaatsen een bord waarop verschillende groepsnamen staan, met een vakje waarin de scores zullen in komen te staan. De kinderen werken ondertussen verder aan hun uitnodiging. De twee stagiaires zijn nog steeds bezig met het bord. Om 9u40 komt prof. Mirtha binnen. Ze vraagt aan de leerlingen of ze klaar zijn. Hierop komt niet veel reactie, en Mirtha laat de kinderen dan ook verder werken.

De leerlingen werken verder terwijl de juf en stagiaires hier en daar helpen. Ze maken met het rubberpapier kleine boekkaftjes, en vullen dit op met papiertjes ("librotjes"). Hierna gaan ze de kaften versieren met inpakpapiertjes, ieder kind knipt 1 prentje uit wat inpakpapier, en kleeft dat op z'n werkje. Dit blijft duren tot 10u15.

Ondertussen zijn de helft van de kinderen niet meer in de klas, maar lopen buiten een beetje rond. De stagiaire vraagt of de kinderen klaar is, omdat het tijd is om af te ronden. (Prof. Mirtha is al een paar minuutjes weg). Ze vraagt wie er al klaar is, maar er komt weinig respons. Blijkbaar is dit ook niet erg, want ze gaat gewoon verder helpen bij de leerlingen. Rond 10u20 haalt ze de boekjes op van de verschillende groepen. Ze spreekt de kinderen ook aan met hun verschillende groepsnamen. Ik heb er nog steeds geen zicht in waarom de verschillende tafeltjes groepsnamen hebben, en waarom ze in groepjes zijn ingedeeld.

Om de kinderen stil te krijgen en hun aandacht te trekken, speelt de stagiaire hetzelfde spelletje dat in het begin van de les gespeeld werd (met handen omhoog, omlaag, vooruit,...). De klas wordt stil, en de andere stagiaire deelt ondertussen enkele leesboekjes uit, per groepje één boekje. Enkele kinderen beginnen erin te kijken, de meeste kinderen doen niks.

Om 10u40 vertellen de stagiaires dat ze een spel gaan spelen. Voor ze aan de slag kunnen met het spel moeten de leerlingen lezen in een bundeltje dat de stagiaires uitdeelden. Niet iedereen werkt echter even goed mee... Meer dan de helft van de kinderen is niet aan het lezen, en is met andere dingen bezig.

10u45: SPEELTIJD De leerlingen mogen niet buiten van de stagiaires, die voor de deur staan. Nadat er toch een paar leerlingen weten te ontsnappen mag iedereen buiten.

11u: SPEELTIJD IS GEDAAN. Er zijn nog steeds leerlingen van andere jaren in onze klas. De stagiaires doen hun best om ze weg te jagen, maar dat loopt niet altijd even eenvoudig... Als iedereen weg is wil ze weer beginnen met het aandachtsspelletje, maar ze stopt er ook direct mee. De kinderen zijn luidruchtig en zijn niet echt met iets bezig. Ze wachten op het spel, maar in afwachting besluiten ze een beetje hun eigen zin te doen, waardoor het natuurlijk steeds lawaaiiger wordt in de klas. In principe zijn de kinderen nog altijd aan het lezen...

11u05: Prof. Mirtha komt de klas binnen. Hierdoor worden de leerlingen rustiger, en kunnen de stagiaires verder werken. De stagiaires gaan voorlezen bij de groepjes. Prof. Mirtha verdwijnt weer met de uitnodigingen.

11u20: De klas wordt stil gemaakt, en de spelborden worden uitgedeeld. Elk groepje krijgt een spelbord, dat er heel mooi uitziet. Er zijn 5 verschillende borden, allemaal in thema's van sprookjes. (Hans & Grietje, Roodkapje, Pinokio,...)

De leerlingen maken zelf een pionnetje door hun groepsnaam op een klein geel papiertje te schrijven.

Het is ondertussen al 11u30, alles gaat heel traag, het spel is nog steeds niet begonnen. Het spel wordt uitgelegd, elke groep kiest een groepsleider, en kan aan de slag gaan.

De groepjes beginnen te spelen, en genieten er duidelijk van.

Om 11u45 komt een mevrouw de klas binnen gestapt om te zeggen dat het morgen geen school zal zijn... Algemeen gejuich!

11u52: het spel wordt afgerond. De verschillende scores komen op het scoreblad, en elke groep krijgt een applaus. Voor elke leerling werd een prijs gemaakt, en bij de 'prijsuitreiking' wordt er dan ook heel luid geroepen! Het is best grappig, en ook de stagiaires hadden het gekrijs niet verwacht! De leerlingen gaan tevreden naar huis, weer een dagje geen school morgen...

Dinsdag 18 oktober

We komen pas om 8u30 aan in de klas, aangezien er wegonderbrekingen waren was het onmogelijk om op tijd in de klas te zijn. Blijkbaar is er niemand die er van opkijkt dat we wat later zijn... Ook na ons komen nog heel wat kinderen de klas binnen...

De leerlingen zijn bezig met tekenen. De stagiaire loopt rond om te kijken of alles lukt. De kinderen moeten tekenen welke figuren zij in wolken zien. De stagiaire telt heel traag tot 10, daarna moeten de kinderen klaar zijn. Om de kinderen een beetje extra tijd te geven, speelt ze af en toe een beetje vals, en vraagt aan de kinderen aan welk getalletje ze zat (waarop de kinderen natuurlijk een lager getal zeggen...). Zo gaat het een tijdje verder, de tekeningen die klaar zijn worden in de klas omhoog gehangen. De stagiaire begint opeens terug van 9 te tellen, terwijl ze eigenlijk al aan 10 zat. Meer en meer kinderen zijn klaar, en ze worden een beetje lastig door het zeuren. Alle kinderen moeten nu samen tot 10 tellen, waarna de tekeningen allemaal moeten afgegeven worden.

Ondertussen heeft de 2de stagiaire op het bord een blad gehangen waarop de verschillende soorten wolken genoemd worden, met telkens een korte uitleg. Twee jongens zijn aan het spelen, ze lopen achter elkaar aan, kruipen onder de banken,... Er wordt niks op gezegd. Er heerst een onrustige sfeer in de klas.

Er word opnieuw het aandachtsspelletje gespeeld. De twee spelende jongentjes worden terug op hun stoel gejaagd. Wanneer het tamelijk rustig is in de klas begint de stagiair een beetje uitleg te geven over de verschillende wolksoorten. De kinderen zijn niet zo aandachtig, maar toch komt er steeds een antwoord (dikwijls zelfs in koor) wanneer er iets gevraagd wordt. Een paar kinderen zijn aan het spelen met een stok. De stagiaire probeert hem af te nemen, maar dat lukt niet direct. Er hangt een vervelende sfeer in de klas. De kinderen zijn lastig, roepen, antwoorden opzettelijk verkeerd,... Sommige kinderen lezen op spottende wijze de uitleg voor. De stagiaire is nu gestopt met uitleg geven, ze laat enkele kinderen voorlezen.

Het ene probleem volgt het andere op, nu is er alweer een 'gevecht' tussen de stagiaire en een jongentje dat zijn boek niet wil afgeven. Even na het gevecht zitten er alweer 3 leerlingen over hetzelfde boek gebogen... De juf dreigt ermee ze naar de directie te sturen, maar ook dit heeft weinig effect.

Er komt een nieuw blad aan bord, deze keer met de verschillende namen van de wolken, en hun uitleg, met daartussen verbindingskoordjes, die de leerlingen juist moeten hangen. Het andere blad werd omgedraaid, zodat het niet al te eenvoudig is. De kinderen zijn nog steeds niet rustig. Een jongentje mag vooraan in de klas de oefening proberen maken.

9u20: SPEELTIJD

9u30: SPEELTIJD GEDAAN

9u40: Iedereen is in de klas. De juf. zegt tegen leerlingen dat ze hun ijsjes moeten opeten. De kinderen zijn nog altijd heel wild en uitgelaten.

Om 9u45 is er nog steeds niet veel gebeurd... De kinderen zijn ondertussen wel al wat gekalmeerd. Stagiaire schrijft de datum op bord. De leerlingen mogen nu het eerste blad dat op het bord hangt overschrijven. Ze mogen ook een tekening maken bij de uitleg. Om 10u40 zijn de leerlingen klaar, en worden de verschillende vormen nog eens overlopen. Prof. Mirtha heeft een lastig kind straf gegeven. Het tweede blad wordt opnieuw omhoog gehangen, en oogst nu veel meer succes dan de eerste keer. De leerlingen proberen de oefening een aantal keer te maken, waarbij ze elkaar verbeteren. Hierna mogen ze ook dit blad overschrijven. Iedereen krijgt ook enkele touwtjes, zodat ze in hun schriftje ook de verbindingen kunnen maken. De leerlingen zijn erg blij met de touwtjes, en gaan dan ook flink aan het werk. De kinderen krijgen weer tijd tot '10'. Nu is het prof. Mirtha die telt. (Wie heeft van wie geleerd?). Om 11u zijn de leerlingen nog steeds bezig. Ze zijn rustig en werken flink, dus wordt er ook niet meer verder geteld. Sommige kinderen vragen aan juf. Of hun oefeningen juist zijn. Wanneer dit zo is krijgen ze een 'lachertje' op hun blad. Wanneer het fout is mogen ze hun oefening verbeteren zodat ze ook een lachertje kunnen verdienen.

Wanneer de kinderen klaar zijn mogen ze hun schrift in de kast leggen en op hun plaats gaan zitten. (11u15)

Er wordt eventjes een aandachtsspelletje gespeeld, zodat iedereen weer stil is.

11u20: De kinderen krijgen een reepje papier en houten mengstokjes. Samen met de stagiair beginnen ze aan een nieuw knutselwerkje. Tot 11u45 werken de leerlingen verder. De werkjes zijn nog niet klaar, maar er moet opgeruimd worden. Prof. Mirtha oefent tijdens het opruimen de tafels van vermenigvuldiging in. Telkens wanneer iemand het juiste antwoord geeft mag die naar huis. Wanneer alles opgeruimd is, is iedereen naar huis.

Woensdag 19 oktober

Een nieuwe dag... 8u, de bel gaat. Alweer is de helft van de kinderen nog niet in de klas. In afwachting worden er een paar liedjes gezongen. Tien minuutjes later komt ook prof. Mirtha in de klas, ze helpt de stagiaire met het uitdelen van de knutselwerkjes van gisteren. Iedereen gaat direct aan het werk. Prof. Mirtha en de stagiaire gaan rond en helpen waar nodig.

Om 9u is iedereen ongeveer klaar met kleven. Prof. Mirtha legt de volgende stap uit. De kinderen zijn niet allemaal even aandachtig. Sommigen zijn gewoon aan het spelen met de stokjes. Toch is het tamelijk rustig in de klas.

9u20: SPEELTIJD

9u30: SPEELTIJD GEDAAN

Kinderen die nog aan het eten zijn mogen de klas nog niet in. Ze moeten buiten blijven tot het op is. Prof. Mirtha vindt het precies niet zo erg dat er nog kinderen aan het spelen zijn buiten. Niet iedereen is op hetzelfde uur naar buiten gegaan ook toen de speeltijd startte...

Prof. Mirtha gaat naar huis, vanaf nu zal de stagiaire de les helemaal overnemen. Dit loopt niet helemaal zonder problemen... Er zijn een boel kinderen die zich rond ons verzameld hebben. In het begin vindt ze het niet erg dat er vragen gesteld worden aan ons, maar wanneer er gevechtjes ontstaan tussen de kinderen, wil ze ingrijpen. Zonder al te veel succes...

Tegen 10u heeft ze de klas weer wat rustiger gekregen. Ze is eigenlijk vooral daarmee bezig, met de klas in toom te houden. Een echte les wordt er niet gegeven. Rond 10u20 zijn er kinderen die een boekje nemen en een beetje beginnen lezen. De les is nog altijd niet begonnen...

10u40: De stagiaire begint met het dicteren van dicteren van zinnnetjes. Hierdoor wordt de klas rustiger. Er zijn nog steeds een paar kinderen aan het praten of aan het rondlopen, maar de meeste zijn wel kalm. Wanneer de bel gaat om aan te geven dat het speeltijd is, blijft ze verder zinnnetjes dicteren. Er is al genoeg speeltijd geweest voor de leerlingen... De kinderen werken steeds minder mee. Ook wordt het dictee voortdurend gestoord door kinderen van andere klassen die eens een kijkje komen nemen. De stagiaire heeft de boel niet helemaal onder controle, en het lijkt steeds erger te worden.

11u10: Er wordt een groot blad op het bord gehangen, "La ronda de la A". Twee meisjes delen de schriften uit. De kinderen schrijven het liedje/versje/tekstje over in hun schrift. Wanneer iedereen dat gedaan heeft wordt er een 2de blad omhoog gehangen. Hierop staan verschillende meerkeuzevraagjes. Het eerste blad wordt omgedraaid, zodat de kinderen niet kunnen spieken. Ook deze vraagjes worden overgeschreven. De meeste leerlingen zijn flink aan het werk nu.

Om 11u45 is iedereen klaar. Een meisje leest luidop het tekstje voor. Er komt echter weer lawaai, en iets later is het tijd om naar huis te gaan... Morgen waarschijnlijk het vervolg...

Bevindingen

De observaties van deze klas waren niet altijd wat we ervan verwacht hebben. De helft van de lessen die we zagen werden gegeven door stagiaires, waardoor we prof. Mirtha niet aan het werk zagen. Aangezien deze stagiaires wel een hele periode de lessen en profesora Mirtha gevolgd hebben, kunnen we misschien wel verwachten dat ze een aantal zaken overgenomen hebben van haar werkwijze en methodes. Toch kunnen we hier niet helemaal op voortgaan.

- *Invulling van de taalmethode*

Opvallend was dat prof. Mirtha nooit echt met de taalmethode gewerkt heeft zoals wij die in theorie kennen. Wel gebruikt ze veel interactietechnieken, en combineert ze de

taallessen met het maken van creatieve werkjes. Wanneer ze met de technieken van de taalmethode werkt, valt het op dat ze vooral in de grote klasgroep het thema introduceert, en de kinderen niet zo zeer per twee, of in kleine groepjes laat vertellen. Af en toe laat ze een groepje iets zelf uitwerken (zoals het opzoeken op een kalender, het vinden van een geschikte datum, ...) maar het gaat toch vooral over de klas als groep die in interactie staat met de leerkracht. Na een relatief korte introductie, waarbij de kinderen wel steeds geboeid zijn, gaat ze over naar het uitvoeren van de 'knutselwerkjes'. Het gaat om heel creatieve werkjes, waar heel veel tijd in gestoken wordt. Toch hebben we de indruk dat dit niet de bedoeling kan zijn. De kinderen zijn slechts een korte tijd bezig met het actief zoeken naar een titel, naar de invulling van het project, waarna ze de rest van de dag aan het knutselen zijn. Ook de interactie tussen de leerlingen wordt op deze manier niet bevorderd.

Anderzijds zijn de kinderen heel enthousiast, en werkt bijna iedereen mee. Prof. Mirtha weet op welke manier ze de leerlingen kan boeien en hoe ze de kinderen actief kan betrekken bij het onderwerp. De sfeer in de klas nodigt de kinderen ook uit om iets uit zichzelf te vertellen. Dit gebeurt echter weinig. We moeten natuurlijk rekening houden met het feit dat de kinderen slechts in de 2de klas zitten, ze zijn gemiddeld 8 jaar, waardoor ze meer begeleiding van de leerkracht nodig hebben dan oudere kinderen. Ook heel positief is dat prof. Mirtha echt haar eigen invulling geeft aan de methode. Blijkbaar haalt ze uit de training wat ze zelf interessant vindt, zonder zich krampachtig aan de verschillende stappen vast te klampen. Anderzijds besteedt ze heel veel aandacht aan het knutselen op zich. Elk thema komt neer op een dagje knutselen. In de klas is dan ook van alles aanwezig om prachtige knutselwerkjes te maken. Met het kleinste papiertje wordt iets moois gemaakt.

- *De aanwezigheid van stagiaires*

Het was voor ons heel interessant om ook de stagiaires aan het werk te zien. Ondanks het feit dat ze de klas niet altijd helemaal onder controle hadden, hebben we ons proberen focussen op de interactiemethoden die zij toepasten. Er waren verschillende ogenblikken waarop de kinderen in groep werkten, en waarbij ze op een creatieve manier theorie leerden. Een vraag die we ons kunnen stellen is of de taalmethode in de toekomst aan beginnende leerkrachten nodig is. Wat leren toekomstige leerkrachten op de universiteit? Kan de taalmethode zijn zelfde invulling houden? Misschien kunnen we ons ook de vraag stellen of het door prof. Mirtha is dat de stagiaires aangestoken werden om zelf na te denken over een aantal creatieve werkwijzen. Het zou misschien wel interessant zijn om na te gaan wat er in de lerarenopleiding aangeboden wordt. De trainingen richten zich vooral op leerkrachten die reeds voor de onderwijshervorming aan de slag waren, en heeft hen een houvast om op een interactieve manier aan de slag te gaan. Ook voor beginnende leerkrachten kan dit misschien deze houvast aanbieden. Daarvoor zou het interessant zijn om ook hen te contacteren en na te gaan in hoeverre de taalmethodetrainingen een hulp kunnen bieden.

- *Resultaat*

Wat opviel was dat de leerlingen steeds enthousiast waren, en graag werken. Wanneer de les stilvalt, gaan ook de leerlingen hun interesse verliezen. Bij de introductie van een nieuw thema is iedereen betrokken.

Wat betreft het bereiken van de verschillende leerdoelen kunnen we ons vragen stellen. Aangezien de nadruk vooral ligt op het knutselen, en niet zozeer op 'theorie' vragen we ons af of er veel nieuwe informatie aangeboden wordt. Waar we wel van overtuigd zijn is dat de leerlingen meer opsteken van zo'n les dan van een klassieke 'overschrijfles'. Maar wordt er wel zoveel aangeboden? Akkoord, elk nieuw onderwerp of woord wordt op een leuke manier uitgelegd en verklaard. En de leerlingen krijgen regelmatig een herhaling. (Bv. over de verschillende papiersoorten). In de tijd waarin wij observeerden werd echter nooit nagegaan of alle leerlingen de leerstof beet hebben. In hoeverre hebben zij iets opgestoken uit de lessen? En wat hebben zij opgestoken? Bij welke leerlingen is er niks blijven hangen? We zien wel dat prof. Mirtha hier en daar meer helpt bij bepaalde kinderen. Het is dus niet zo dat het individuele kind geen aandacht krijgt. Toch wordt hier veel minder de nadruk op gelegd dan dat het bij ons gedaan wordt.

Wat we kunnen besluiten is dat de leerlingen heel enthousiast zijn, en heel graag meewerken. Ook voor de leerkracht zelf lijkt het veel aangenamer om op deze manier les te geven. Wat betreft de leerdoelen is het moeilijk om in deze korte tijdspanne te besluiten dat ze wel of niet bereikt zijn. Ook is het moeilijk om het leerniveau te vergelijken met andere scholen, die al dan niet met de methode werken.

Melchor Cuadros - Profesora Mirian, Profesora Carmena (zonder de training)

Observeerperiode: 3 oktober 2005 – 7 oktober 2005

Maandag 3 oktober - Profesora Carmena – 7de graad – 36 leerlingen

Na de openingsceremonie gaat de klas aan het werk. De kinderen nemen hun schrift, en schrijven over wat de leerkracht op het bord schrijft. De les vandaag gaat over de leestekens. Eerst wordt er gelezen, "om alles beter te begrijpen". De stagiaire leest voor, en schrijft daarna de theorie op het bord. De kinderen schrijven alles over. Nadat dit gedeelte klaar is dicteert hij nieuwe zinnen. Daarna komt weer de theorie aan het bord, de kinderen schrijven over, en er wordt aan een volgend leesteken begonnen. Sommige kinderen werken wel mee, maar naast die 'harde kern' zijn er heel veel kinderen aan het babbelen terwijl ze overschrijven. De les gaat op deze manier verder. Wanneer de stagiair een vraag stelt is er niemand die echt reageert. Slechts enkele kinderen werken mee, de anderen worden steeds luidruchtiger. Profesora Carmena reageert lachend en praat zelf een beetje met de kinderen.

De stagiair deelt de kinderen in groepen (die groepen zijn eigenlijk automatisch gevormd door de schikking van de tafels). Elke groep moet nu een voorbeeld zoeken. De leerkrachten gaan rond bij de kinderen en kijken of iedereen klaar is. Het eerste groepje mag naar voor komen. Eén iemand gaat spreken. Hij groet eerst de leerkrachten en de kinderen, en zegt welk voorbeeld zij gevonden hebben. Daarna schrijft hij de zin op het bord en hij legt uit waar een vraagteken moet en waarom. Na een korte bedankje voor de aandacht gaat hij terug op zijn plaats zitten. De klas applaudiseert. De stagiair vraagt of er nog een groepje naar voor wil komen. Hij vraagt het aan een groepje jongens, maar die zijn niet direct geïnteresseerd... De stagiair vraagt een applaus aan de klas en uiteindelijk gaat er toch iemand naar voor. Het gevonden voorbeeld komt aan bord, de andere kinderen zijn stil en luisteren naar de uitleg die gegeven wordt. De jongen krijgt een applaus en gaat weer zitten.

De stagiair gaat weer verder met de les zoals voorheen. Hij dicteert weer een stukje, schrijft daarna de theorie op het bord en de kinderen nemen alles over. Bij de volgende oefening mogen twee meisjes een voorbeeld op het bord schrijven. De andere leerlingen maken heel veel lawaai, maar de twee meisjes krijgen toch een applaus.

Er komt een tweede groepje met een voorbeeld. Er komt nu veel lawaai van buiten, en het is moeilijk om de meisjes te verstaan.

Om 9u gaat de bel, en iedereen stormt naar buiten, ook de twee meisjes die uitleg aan het geven waren, en die midden in hun zin stopten om naar de speelplaats te lopen.

Om 9u20 gaat de les verder, zij het in een ander klaslokaal. Een leerling geeft een voorbeeld vanop zijn plaats, de stagiair neemt het over en gaat dan weer dicteren. Er worden een paar leerlingen uit de klas gehaald om een dansje te gaan inoefenen. De les gaat weer verder, op dezelfde manier als daarvoor. De kinderen zijn veel aandachtiger nu, en de les verloopt dan ook veel vlotter (misschien omdat de leerlingen nu telkens zelf een voorbeeldje moeten opschrijven bij elk onderdeel). De leerlingen vinden het moeilijk om een voorbeeld te vinden van een zin waarin haakjes gebruikt worden. Ze mogen dan ook zoeken in hun leesboek of in een tekst. Om 9u45 is de les nog steeds bezig. Er wordt flink gewerkt, maar er komt weer veel lawaai van buiten (verschillende kinderen zijn daar aan het spelen, of kopen snoep), waardoor het niet altijd eenvoudig is om elkaar te verstaan. Het is nu 10u10, en de kinderen worden het een beetje beu, ze babbelen of komen dingen vragen aan mij. Ze mogen echter niet te lang treuzelen en moeten verderwerken. Iedereen mag zijn of haar voorbeeldjes aan

bord schrijven. Wanneer iedereen hiermee klaar is leest de stagair de zinnestukjes voor samen met de kinderen. Daarna gaat de les weer op dezelfde manier verder. De voorbeelden komen nu steeds van (meestal dezelfde) kinderen. Profesora Carmena zit bij de kinderen en lacht en babbelt een beetje mee.

Om 10u30 zijn de kinderen het duidelijk beu. Ze maken veel lawaai en zijn niet meer aandachtig. Toch zijn er steeds kinderen die aan bord komen. De kinderen zijn niet echt bij de les, en er wordt ook niet echt iets op gezegd. Er wordt weinig aandacht besteed aan het lawaai, dus doen de kinderen maar verder waarmee ze bezig zijn. De stagiair laat de voorbeelden nu ook veel minder vanuit de kinderen komen, maar dicteert stilletjes aan een of twee kinderen wat ze op het bord moeten schrijven. Hij doet een poging om de voorbeelden voor te lezen, maar door het lawaai lukt dit niet echt. Om 10u40 gaat de bel, de stagiair vertelt nog vlug wat het huiswerk voor morgen is, en de kinderen gaan naar de speelplaats. Het laatste lesuurtje hebben de kinderen lichamelijke opvoeding.

Dinsdag 4 oktober – Profesora Mirian

Aangezien er in deze klas enkel een stagiaire aanwezig was, die de klas helemaal niet onder controle had, lijkt het ons weinig zinvol om het verloop van deze lessen hierin op te nemen.

Woensdag 5 oktober – Profesora Albertina

Om 8u05 is iedereen in de klas, ik krijg een stoel van een leerling, die nu zelf geen meer heeft... Problemen! Er zijn duidelijk niet genoeg plaatsen voor iedereen! Er worden stoelen gezocht in andere klassen, en na een paar minuutjes kan iedereen zitten. Er gebeurt niet zo veel, er staan een paar leerlingen bij de juf, met een woordenboek. De stagiair gaat rond in de klas, en vertelt iets (waarbij hij heel veel gebaren gebruikt!). Een paar minuutjes later probeert hij de klas stil te krijgen. Hij is hier niet zo consequent in, hij begint zelf altijd te praten met een aantal leerlingen. Er wordt nog een tijdje getreuzeld, en om 8u30 komt de juf binnen met gekleurd krijt. De stagiaire hangt 3 plaatjes op het bord, PANCARTAS, GRAFFITI, ARCHE, sommige kinderen hangen een blad met tekst eronder. De leerlingen krijgen nog een half uurtje om hun werk af te werken. Beide leerkrachten gaan een beetje rond bij de leerlingen, ze zijn heel lief en helpen waar nodig. De groepen die klaar zijn moeten in principe helpen bij de andere groepjes, maar dit gebeurt eigenlijk niet. Toch zijn ze rustig en houden ze zich bezig met iets.

Er wordt een nieuw blad op het bord gehangen. Er wordt nagegaan wie klaar is en wie niet. Om 8u45 Komt de eerste groep naar voor. De leerlingen leggen uit wat ze gemaakt hebben. Een leerlinge die wil luisteren roept dat iedereen stil moet zijn (terwijl de stagiair niks zei op het lawaai!). Na de uitleg en een applaus komt een tweede groepje. Ook zij vertellen over hun werk, en hangen het bij de juiste categorie. Ook zij krijgen een applaus. Opvallend is dat er veel grapjes gemaakt worden in de klas, zowel door de kinderen als door de leerkrachten. Er heerst een gemoedelijke sfeer in de klas. Ieder groepje stelt op deze manier zijn werk voor. Als dit gedaan is geeft de stagiair nog wat extra uitleg. De kinderen zijn nu heel geïnteresseerd en zijn heel aandachtig. Het huiswerk wordt opgegeven, en de kinderen mogen vandaag allemaal om 10u naar huis, want de leerkrachten hebben nog een vergadering.

Donderdag 6 oktober – Profesora Carmena

Het eerste lesuur krijgen de leerlingen sociale opvoeding. Dit vak wordt gegeven door een andere leerkracht. De kinderen zitten allemaal aan hun bankjes, en werken hun huiswerk (?) verder af. Sommige kinderen gaan naar voor om hun schriftjes te laten verbeteren. Om 8u15 begint de les. De kinderen zijn stil, en de leerkracht gaat rond om te kijken of iedereen het schrift open heeft op de juiste bladzijde, en ze kijkt na of het huiswerk gemaakt werd. Wanneer ze hiermee klaar is, vertelt ze over kruiswoordraadsels, en leest enkele omschrijvingen van woorden voor. De kinderen antwoorden stilletjes. Het is vooral de leerkracht die veel praat, de kinderen zijn stil en luisteren. Het gaat vooral over het gebruik van kruiswoordraadsels: dat er veel verschillende soorten zijn, dat je het terug vindt in verschillende tijdschriften, het is een mooie manier om nieuwe dingen te leren...Er ontstaat een soort klasgesprek, de leerlingen werken goed mee, er wordt al eens gelachen. De leerkracht stelt verschillende vragen, om het gesprek vorm te geven. Ze geeft ook tips om op een goede manier een kruiswoordraadsel op te lossen, en vertelt dat je ook een woordenboek kan gebruiken.

De leerboeken worden bovengehaald, en de kinderen moeten een tekst lezen. Daarna stelt de leerkracht een aantal vragen, waarop de kinderen telkens in koor antwoorden. Na een aantal vragen zijn er slechts een aantal leerlingen die nog meewerken. De juf zegt dat dit niet kan, en dat de leerlingen veel meer hun best moeten doen om naar elkaar te luisteren. Hierna is iedereen stil, en gaat ze verder met de vraagjes. De leerlingen moeten weer een stukje lezen, waarna er weer vraagjes volgen. De teksten gaan allemaal over presidenten en geschiedenis van Bolivia.

Om 9u10 gaat de bel en is het lesuurtje voorbij. Er wordt nog wat huiswerk meegegeven, en de kinderen gaan spelen. Om 9u40 begint de les terug, profesora Carmena legt uit wat ze gaan doen. De kinderen moeten een affiche maken, en mogen daarvoor verschillende materialen gebruiken. Iedereen is rustig aan het werk, de kinderen gaan af en toe bij de juf met een vorig werkje, en krijgen punten.

De kinderen werken de hele les flink verder, en voor ze het weten is het tijd om naar huis te gaan.

Vrijdag 7 oktober moet ik zelf les geven, en de leerkracht is na het eerste lesuurtje al naar huis, zodat ik niet heb kunnen observeren.

Bevindingen:

Profesora Carmena:

- In het algemeen kunnen we zeggen dat er zowel op een klassieke manier als op een meer interactieve manier lesgegeven wordt. Uiteraard zagen we enkel de stagiair aan het werk, die vanuit zijn opleiding misschien al verschillende vernieuwende onderwijstechnieken leerde. De lessen die klassieker werden gegeven (zowel door de stagiair als door de leerkracht sociale opvoeding, als door profesora Carmena zelf) kwamen neer op het overschrijven van wat vooraan op bord kwam.

- De leerlingen waren niet altijd even geïnteresseerd, en het leek ook zo dat niet alle leerlingen de leerstof begrepen. Het groepswerk leek echter wel de aandacht te trekken van de meeste leerlingen. Het is natuurlijk moeilijk voor ons om in te schatten waaruit leerlingen het meeste leren, wat we wel kunnen zien is wat hen het meest interesseert.
- Profesora Carmena gaat op een heel gemoedelijke manier om met de leerlingen. De sfeer in de klas lijkt open, er is ruimte om met de leerkracht te communiceren over verschillende onderwerpen, al dan niet gerelateerd aan school.

Profesora Mirian:

In deze klas was er een stagiair aanwezig die nog maar net begon. Zij gaf meestal les en er was nog heel vaak chaos in de klas zodat de observaties niet zo representatief zijn om te vergelijken met andere klassen. Daarom beperken we ons hier tot de belangrijkste bevindingen die we uit deze observaties hebben kunnen maken.

- De stagiair begint met goede bedoelingen om iets helemaal nieuws te proberen op methodologisch vlak, maar vaak resulteert dit in gebabbel en chaos. Dit leidt ertoe dat de stagiair teruggrijpt naar een heel klassieke en traditionele manier van lesgeven, nl. het dicteren. Tijdens deze methodiek dicteert de lesgever de hele tijd begrippen en definities terwijl de leerlingen noteren. We kunnen hieruit besluiten dat je sterk in je schoenen moet staan om interactie in de klas te brengen. De stagiair toonde in de klas geen discipline en was niet consequent tegenover de leerlingen. De leerlingen maakten hiervan misbruik door niet op te letten. De enige manier om de leerlingen stil te krijgen was voor haar te dicteren. Als de gewoonlijke leerkracht binnenkomt wordt het echter onmiddellijk stil. Het rumoer heeft dus verschillende redenen: enerzijds de onwennige houding van de stagiair en de misplaatste (doch verstaanbare) reactie van de leerlingen daarop.
- Het valt op dat de stagiair en de juf heel vaak midden in de groep vertoeven. Ze gaan vaak rond om te helpen en op vragen van leerlingen te beantwoorden. Deze persoonlijke begeleiding heeft zijn voor- en nadelen. Wanneer men persoonlijk bij de leerlingen gaat zitten om dingen te bespreken heb je als leerkracht zicht op het kunnen en niet of minder kunnen.
- Tijdens de observatieweek kwamen 'zinsontleding' en 'breuken'. Tijdens deze lessen wordt vaak hetzelfde stramen gebruikt. De juf of stagiair dicteert een definitie, daarna moeten de leerlingen zelf een paar voorbeelden erbij schrijven.
- Er is heel weinig interactie in de klas. De leerlingen komen bijna niet aan het woord. Toch worden er pogingen ondernomen; maar de stagiair is blijkbaar nog niet klaar om op deze wijze een les te leiden.
- De leerlingen mogen weinig zelf initiatief nemen. Alles wordt door de leerkracht opgelegd of gedicteerd.

Profesor Fimo

Maandag 10 oktober

De leraar introduceert het onderwerp van de dag: breuken. Hij vertelt dat de les vandaag over breuken zal gaan. Daarna doet hij samen met de leerlingen een paar oefeningen waarbij de armen worden rondgezwierd en daarna gesloten.

Meester Fimo vraagt welke twee groepen er in het alfabet zijn. De leerlingen antwoorden in groep. Natuurlijk antwoorden niet alle leerlingen mee, maar de meerderheid is alert. Fimo schrijft de klinkers op bord. De leerlingen zeggen mee. Nu volgen er een oefeningetjes rond de begrippen 'lettergreep', 'woord' en 'zin'. Deze verschillende vormen worden op bord geschreven, de leerlingen benoemen. Alle antwoorden worden gegeven door heel de klas. Er worden geen vingers omhoog gestoken hier. Bij het voorbeeld van een zin begint meester Fimo de definitie van een zin op te zeggen. De leerlingen vullen aan. De leraar vraagt nu welke twee soorten zinnen er zijn. Sommige leerlingen antwoorden tegelijk. Er wordt nu een voorbeeld van een 'palabra accion' gegeven. Ik heb de indruk dat dit de hele tijd herhaling is voor de leerlingen. Dit fungeerde als een soort inleiding op de dag.

Plots moeten de leerlingen hun wiskundeschrift nemen. De leerlingen leggen hun schrift op het bureau van meester Fimo. Fimo neemt de schriften en deelt ze opnieuw willekeurig uit. Het is dus de bedoeling dat elke leerling straks een andere leerling zijn huiswerk verbetert. Sommige kinderen hebben geen huiswerk gemaakt; hier wordt geen gevolg aan gegeven. De huiswerk waren oefeningen over breuken. Meester Fimo staat aan het bord en vraagt aan een leerling om de eerste opgave te dicteren. Een andere leerling zegt het antwoord. Fimo vraagt waarom het dit antwoord is; hij vraagt dus hoe de leerling aan de oplossing is gekomen. De oplossing wordt voor alle duidelijkheid nog eens grafisch voorgesteld en ook de eigenlijke bewerking (de deling) wordt op bord gemaakt. De volgende oefening is gelijkaardig aan de vorige. Nu wordt enkel de uitkomst meer gegeven. De volgende oefening is opnieuw gelijkaardig maar nu wordt de oplossing weer op verschillende manieren voorgesteld. Voor de volgende oefening roept meester Fimo een leerling naar voor. De oplossing die het kind maakt op bord is fout. Meester Fimo zegt dit niet meteen maar vraagt de leerling de 'proef' te maken. Op deze manier ziet de leerling zelf dat de oplossing fout is en verbetert ze. Nu maakt de leraar zelf nog een oefening op het bord. Leerlingen steken de vinger in de lucht om de volgende oefening te mogen oplossen. Een meisje mag naar voor gaan maar ze lijkt een beetje nerveus. Fimo zegt dat dit hoeft. Hij weet dat ze zenuwachtig is omdat er nu iemand (mijzelf) de klas aan het observeren is.

Meester Fimo gaat rond om de schriften te handtekenen en er punten bij te zetten. De leerlingen geven hierna elkaars schrift terug. De leerkracht vraagt wie er nog vragen heeft bij de oefeningen over breuken. Enkele kinderen steken hun hand op. Meester Fimo zegt dat ze er donderdag misschien zullen over verder doen. Sommige leerlingen hebben hun wiskundeschrift genomen om de oefeningen die net gemaakt zijn nog eens mooi over te schrijven.

14:40 Het is speeltijd, maar de leerlingen moeten eerst klaar zijn met hun oefeningen te verbeteren; daarna mogen ze naar buiten.

Na de speeltijd begint de les terug; een leerling veegt het bord af. Meester Fimo zal iets op bord schrijven maar de leerlingen mogen nog niet overschrijven. De titel komt op bord: het zal over het 'kleinste gemene veelvoud' gaan. Er komt een oefening op bord waar men het KGV moet zoeken. Meester Fimo lost de oefening op maar vraagt aan bij elke volgende stap hoe hij te werk moet gaan; dit gebeurt heel informeel. De leerlingen zeggen luidop mee de stappen; toch blijft het rustig en ordelijk in de klas. Eén leerling was reeds aan het noteren; zij krijgt een berisping omdat dit nog niet mocht. Wie de oefening niet snapt moet zijn hand omhoog steken, niemand doet dit. Meester Fimo vraagt nu of iedereen het snapt: iedereen luidkeels 'iSI!'. Meester Fimo zegt dat het niet lukt om te doen alsof je het snapt, want hij ziet het in de ogen of iemand het snapt of niet. Dus maakt hij voor alle zekerheid nog een oefening op het bord. Als deze oefening ook is afgewerkt, mogen de leerlingen de twee oefeningen overschrijven. Meester Fimo gaat ondertussen rond om na te kijken. Hij gaat nog 2 oefeningen uitleggen (aftrekkingen met breuken). De tweede oefening moet door een leerling gemaakt worden. Dit lukt goed.

16:05 Speeltijd

De speeltijd is 5 minuten gedaan, de les begint terug. Meester Fimo schrijft een nieuwe oefening op bord. Een meisje gaat ze oplossen. De meester vraagt op het juist is. Hetzelfde meisje verbetert de oefening vlug want ze heeft ingezien dat ze fout is. De leerlingen mogen de oefening nu overschrijven. Meester Fimo gaat langs bij een paar leerlingen die het blijkbaar moeilijk hebben met wiskunde.

Nu zullen er oefeningen op bord komen i.v.m. vermenigvuldigen met breuken. De leraar lost een oefening op op bord. Hij schrijft nog meer oefeningen op bord maar lost ze niet op; deze zijn als huiswerk bedoeld. De bel gaat, school is uit. Maar de leerlingen maken liever eerst hun huiswerk in de klas vooraleer ze naar huis gaan. Fimo begint vlug de oefeningen te verbeteren en legt nog een onduidelijkheid uit.

Dinsdag 12 oktober 2005

13:25 Het is tijd dat de les gaat beginnen, maar nog niet alle leerlingen zijn aanwezig. Twee leerlingen worden door meester Fimo naar buiten gestuurd om de rest te gaan halen. Vijf minuten later wil meester Fimo de les beginnen. Hij vraagt of iedereen zijn huiswerk heeft gemaakt. Hij gaat bij een meisje die het hare nog aan het maken is; eigenlijk is ze aan het overschrijven. Fimo geeft hierop de opmerking dat dit niet mag, maar besteedt er verder geen aandacht aan.

Hij vraagt welke twee soorten cijfers er zijn. De leerlingen antwoorden in koor. Nog niet alle leerlingen zijn in de klas dus gaat meester Fimo zelf naar buiten om de nog leerlingen te gaan zoeken. Enkele minuten later komt hij binnen, maar zonder leerlingen. Ondertussen werd het huiswerk op het bureau van de leraar gelegd. Hij gaat verder over de soorten cijfers. Terug antwoorden de leerlingen in koor op zijn vragen en blijft het toch rustig. Net zoals gisteren zijn zulke weetvraagjes een soort inleiding op de dag.

13:45 De les gaat van start. Fimo legt uit wat er vandaag op het programma staat: ze zullen een eigen verhaal (in de vorm van een strip) mogen schrijven. Meester Fimo deelt de bladen uit. Op het blad staan twee keer dezelfde prentjes. Het is de bedoeling dat ze het eerst in klad maken en dan in het net. Wie de oefening niet snapt moet zijn hand omhoogsteken; dan komt Fimo langs om de oefening nog eens persoonlijk uit te leggen. Omdat hij merkt dat er veel leerlingen de bedoeling van de strip niet snappen, legt hij het nog eens voor de hele klas uit.

Fimo zegt dat ze creatief zullen moeten zijn om deze opdracht te maken. De leerlingen beginnen te schrijven. Hij herhaalt ondertussen nog eens dat het creativiteit is dat de tekeningen interpreteert. Het blijft ondertussen heel rustig in de klas. Meester Fimo gaat rond om de leerlingen nog een beetje te interpreteren. Na een half uurtje vraagt hij wie er klaar is. Veel leerlingen steken de hand omhoog.

14:40 speeltijd

Om 15:00 begint de les opnieuw. De meester haalt de bladen op en deelt ze willekeurig terug uit. Het is de bedoeling dat een leerling een ander leerling zijn versie beoordeelt. Op het blad is er plaats voorzien voor commentaar. De leerlingen nemen hun taak echt wel serieus op en schrijven er doordachte commentaar bij. De leerlingen vragen veel na aan de leraar. Fimo haalt na een tijdje de exemplaren terug op en geeft ze terug aan de eigenaar. Hij zegt dat ze de tweede versie anders moeten schrijven rekening houdend met de commentaar die is gegeven. Ze mogen dus de eerste versie niet gewoon overschrijven. De tweede versie moet ook heel netjes geschreven zijn. Fimo blijft rondgaan, sommige leerlingen stellen vragen. Rond 15:45 haalt Fimo stilletjes aan alle blader terug op.

16:00 speeltijd

Na de speeltijd leest Fimo een paar werkjes heel vlug voor. Hij doet dit om aan te tonen dat er van dezelfde prentjes, verschillende interpretaties mogelijk zijn. Hij vertelt dat dat belangrijk is om te weten als je bijvoorbeeld voor een tijdschrift wil schrijven.

Op bord worden enkel citaten van uit de werkjes opgeschreven. Deze worden ontleed.

Woensdag 12 oktober 2005

→ observatie gedaan in een andere klas

Donderdag 13 oktober 2005

De leerlingen zijn vroeg in de klas. Meester Fimo komt binnen. De leerlingen staan recht en begroeten hem. Fimo vraagt wie er allemaal ontbreekt.

De les zal handelen over de teksten (strips) die de leerlingen dinsdag gemaakt hebben. Hij vertelt over wat er toen allemaal geleerd is. Welke soorten woorden en zinnen ze geleerd hebben. De leerlingen antwoorden spontaan op zijn vragen. Als Fimo een definitie begint, zeggen de meeste leerlingen vanzelf luidop mee. Er wordt geen aandacht besteed aan de leerlingen die niet meezeggen: geen controle over wie wel en niet actief meedoet.

Meester Fimo is om een of ander reden heel eventjes weg. Het blijft ondertussen heel rustig in de klas. Fimo geeft verder uitleg over de soorten zinnen en woorden en zinsontleding. Hij vertelt welke werkwoorden er zijn. Opeens moeten alle meisjes rechtstaan, daarna alle jongens en daarna iedereen. Dit is even een aandachtsoefeningetje om iedereen alert te houden. Meester Fimo moet hierna vijf minuutjes naar de directie.

Wanneer hij terug is, deelt hij blanco bladen uit. De leerlingen moeten hun volledige naam erop zetten. Ze zullen een 'cuenta' schrijven. Meester Fimo heeft een soort YV mee. Het is een zwarte geverfde kartonnen doos waar een hendeltje aanzit waar je kan aan draaien. Daarmee zet je een rol papier in gang. Je ziet telkens een andere tekening als je verder aan de hendel draait. De leerlingen kijken heel nieuwsgierig naar de doos. Meester Fimo laat de eerste tekening zien. Het zal een verhaal zijn over een wolf. De kinderen moeten nu de eerste tekening beschrijven. Ze moeten er dus een verhaaltje van maken. Fimo verzet de TV zodat de

leerlingen nog beter kunnen zien. Zo blijft het verdergaan tot alle tekeningen gezien zijn. Fimo gaat ondertussen rond om te kijken of alle leerlingen flink opschrijven.

14:40 Speeltijd

Kwartier later gaat de les terug beginnen. Fimo gaat rond om te lezen wat de leerlingen hebben geschreven. Hij geeft er een beetje commentaar op en geeft het dan terug. Dit doet hij echter maar bij één rij. De leerlingen krijgen drie minuten om het verhaal af te werken. Hierna wisselen de leerlingen hun blad om met hun buur. Die leest het en schrijft er commentaar bij. Ze krijgen hiervoor vijf minuten.

Meester Fimo deelt opnieuw lege bladen uit. Er volgt nu een andere aanpak. Meester Fimo zal een verheel vertellen. Het is de bedoeling dat de leerlingen heel aandachtig luisteren. Achteraf mogen ze het verhaal samenvatten in den aantal tekeningen. Terwijl hij het verhaal voorleest is het muisstil in de klas. De leerlingen zijn echt geboeid door het verhaal. Meester Fimo brengt het heel geanimeerd. Om 16:30 is het verhaal afgelopen en mogen de kinderen beginnen tekenen. Wie niet klaar is, maakt het verder af thuis. Hij vertelt ook nog dat het de volgende dag toets wiskunde is. Op het einde van de dag herhaalt hij vlug nog een paar soorten oefeningen die de volgende dag aan bod zullen komen in de toets.

Vrijdag 14 oktober 2005

Om 13.25 zijn de meeste kinderen al in de klas aanwezig. Meester Fimo is nog niet aanwezig en de leerlingen maken er een boeltje van. Als Fimo binnenkomt wordt het meteen rustig. De leerlingen begroeten hem. Een leerlingen geeft de leraar een roos (reden onbekend). Meester Fimo begint te vertellen over een roos. Hij vraagt aan de leerlingen wat voor woord 'roos' is. De leerlingen antwoorden in koor. De meester zegt dat 'Rosa' ook een naam voor een meisje is. Vervolgens worden de verschillende delen aan de bloem benoemd. De leerlingen werken goed mee. Meester Fimo vraagt wie er ontbreekt.

Vandaag is er een grote toets wiskunde. De leraar zegt dat ze eerst wat zullen herhalen. Hij vraagt aan de leerlingen of ze het liefst mondeling doen of via schriftelijke oefeningen. De leerlingen hebben liever mondeling. Meester Fimo stelt hun vragen en de leerlingen antwoorden gezamenlijk. Fimo schrijft '45' op bord en vraagt of dit deelbaar is door 3. De leerlingen zeggen 'nee', maar Fimo laat door een staartdeling zien van wel. Er komt een leerling te laat binnen. Fimo vraagt wie er nog ontbreekt. 1 meisje zou nog ontbreken. Fimo schrijft nog enkele oefeningen op bord. Hij wil de oefeningen op bord oplossen maar de leerlingen moeten hem zeggen hoe hij het moet doen. Er komt nog een leerling binnen. Een jongen veegt het bord af. Nu komt er een oefening op bord met betrekking tot vermenigvuldigen. De leerlingen zeggen hoe het moet. Meester Fimo werkt met verschillende kleurtjes om het duidelijk te houden. De leerlingen noteren niet mee. Ze helpen Fimo wel mee om de oefening op te lossen. Sommige leerlingen doen echter niet mee; dit zonder dat ze aangespoord worden om toch mee te doen. De leerlingen mogen nu de oefening overschrijven, maar weinigen doen dit. Fimo vraagt of iedereen het snapt; er klinkt een luid 'JA!'. Er komt een leerling aan bord om een vraag te stellen. De leraar legt het nog eens uit. Fimo gaat achteraan staan en schijnt met zijn laserlampje over de oefening. De leerlingen lezen de oefening voor. Fimo vraagt aan een jongen wie de oefening moet oplossen. Hij zegt de naam van een andere jongen. Hij moet nu die oefening aan bord oplossen. Nadat hij de oefening heeft opgelost vraagt meester Fimo aan de andere leerlingen of de oefening juist is opgelost. Er wordt niet echt op de vraag gereageerd.

Er komen nog drie andere oefeningen aan bord en drie leerlingen worden aangeduid om die op te lossen. Meester Fimo verbetert enkele oefeningen die in het schrift opgelost zijn.

14:40 Speeltijd

Na het kwartiertje speeltijd komen niet alle leerlingen binnen. Meester Fimo fluit zodat ook de andere leerlingen die nog op de speelplaats rondhangen ook naar binnen zouden komen. Eenmaal alle kinderen terug binnen begint Fimo over het examen. De oefeningen op bord worden niet meer verbeterd. De toetsen worden uitgedeeld. Het is een meerkeuze-examen. De leerlingen beginnen eraan. Soms vragen de leerlingen aan de leraar iets over de toets; hij probeert hen dan inzicht te geven. Een leerling vraagt of een oefening juist is, maar Fimo zegt dat hij daar niet kan op antwoorden. Na een tijdje wil een leerling afgeven, maar meester Fimo aanvaardt het niet. Hij wil dat de leerlingen er heel goed over nadenken.

Rond 15:30 mogen de leerlingen beginnen afgeven. Een kwartier later krijgen ze nog 5 minuten om eindelijk af te geven.

16:00 Speeltijd

Na de speeltijd krijgen de leerlingen nog een exemplaar: 2de deel van de toets. Het is terug meerkeuze, de leerlingen maken de berekeningen op een kladblad.

Leerkracht zesde graad:

Maandag 10 oktober

13u40: Voordat er met de dagelijkse 'lectura' begonnen wordt, vraagt de leerkracht wat er in het weekend gebeurd is. De kinderen praten over de voetbalmatch van dit weekend. Daarna wordt er gelezen. Nadat de leerkracht de juiste pagina aantoonst (de tekst gaat over voetbal), begint iedereen in stilte te lezen. Niet iedereen doet dat even flink, maar de leerkracht controleert dit helemaal niet! Hij staat een beetje buiten te praten, terwijl er nog steeds kinderen bijkomen. Er zijn een paar kinderen die hun kleinere broertje of zusje meebrachten, en die nu nog een extra stoel zoeken. Na een kwartiertje in 'stilte' gelezen te hebben, duidt de leerkracht iemand aan die luidop moet lezen. Wanneer hij een foutje leest roept iedereen in koor, en is het aan de volgende om te lezen, tot ook die een foutje leest, enz.

De andere kinderen moeten stil zijn, en moeten luisteren. Nadat iedereen gelezen heeft (altijd hetzelfde tekstje), worden een paar vraagjes gesteld over de tekst. De kinderen antwoorden door elkaar, het is niet nodig om een vinger op te steken of zo...

Om 14u is het tijd voor de wiskundeles. De schriften worden boven gehaald, en de leerkracht vraagt 'een moeilijk getal'. Er wordt gesproken over getallen, deze keer wordt er minder door elkaar gesproken, en worden er ook vingers opgestoken. Ook de tafels worden een beetje ingeoefend. Vanop de speelplaats klinkt er nu muziek, het is niet zo eenvoudig om elkaar te verstaan. De leerkracht schrijft een breuk op bord, en gaat rond bij kinderen om te kijken wie de oefening te maken. Ondertussen loopt een jongetje de klas uit, om even later terug te komen met een zakje drinken. Het is normaal dat de kinderen zo maar in en uit de klas lopen. Er komt een nieuwe oefening op het bord. De leerkracht vraagt aan de kinderen hoe ze de som met de breuken moeten lezen. Een meisje doet een poging. De les zal gaan over het rekenen met ongelijke breuken. Dit gebeurt op dezelfde manier als in het Vlaams onderwijs (met KGV en GGD). Een kind zegt dat het zich niet goed voelt en mag naar huis. Er wordt verder gegaan met de oefeningen. De leerlingen schrijven de oefening over in hun schrift. De theorie wordt opgeschreven, met een kader er rond. Er komt een nieuwe oefening aan bord, deze keer met drie breuken. Nadat iedereen de vorige oefening geeft overgeschreven lost de leerkracht samen met de leerlingen de oefening op. Nadat ook deze oefening is overgeschreven (wat altijd wel een tijdje duurt...) komt er een nieuwe opgave aan bord. Deze keer is het de bedoeling dat de leerlingen zelf al de KGV en de GGD zoeken. Deze wordt

gevonden, en als om 14u40 de bel gaat, loopt iedereen die klaar is met overschrijven naar buiten.

Om 15u is de speeltijd gedaan. De les begint, ook al ontbreken er nog een aantal leerlingen. Er worden een paar 'getalspelletjes' gespeeld, waarbij er vanalles geroepen en uitgebeeld wordt. Daarna wordt er verder gegaan met de oefeningen. Vanaf nu moeten de leerlingen zelf aan de oefeningen werken. Ondertussen wordt de klas veel gestoor, er wordt geld opgehaald, er komen mensen met briefjes,... de leerkracht is dan ook niet echt bezig met de leerlingen. Niet iedereen is even goed aan het werken, er zijn kinderen die hun schriftje aan het versieren zijn, anderen werken wel goed mee. Af en toe gaat de leerkracht eens rond om te kijken wat de leerlingen uitkomen, en laat ze daarna nog wat verder werken. Om 15u20 komt de oplossing aan bord. De leerkracht is vooral bezig met de oplossing, en vindt het niet zo belangrijk dat niet iedereen oplet. Om 15u40 komt er een nieuwe opgave aan bord, er wordt op dezelfde manier gewerkt: kinderen proberen zelf, en daarna komt de oplossing aan bord. De leerkracht ziet echter niet dat de oplossing die op bord staat fout is, en laat de leerlingen alles overschrijven... Om 15u50 is het tijd voor de volgende oefening, opnieuw op dezelfde manier. Als alles overgeschreven is doen de kinderen opnieuw het getalspelletje. Tien minuutjes later gaan ze weer verder met de oefeningen. Een kind valt van haar stoel, wat eigenlijk wel grappig was, maar er wordt geen aandacht aan besteed. Iedereen werkt verder. Om 16u10 is het speeltijd, en ook daarna wordt er op dezelfde manier verder gewerkt. Wanneer er een foute oplossing op het bord komt zijn het de andere leerlingen die dit opmerken, niet de leerkracht. Er begint meer en meer lawaai te komen, de leerlingen zijn minder aandachtig en worden wilder. Uiteindelijk krijgt de leerkracht de leerlingen stil, en geeft hij het huiswerk op voor de volgende dag. Dit zijn opnieuw oefeningen, die op bord geschreven worden. Het wordt weer drukker in de klas, de kinderen praten en roepen terwijl ze de zes oefeningen overschrijven.

Dinsdag 11 oktober

Om 13u30 wordt er met de dagelijkse 'lectura' begonnen. Dit verloopt op dezelfde manier als gisteren, en om 13u55 begint de taalles (Thema: "el sustantivos"). Wanneer de leerlingen de titel en de datum hebben opgeschreven wordt er iemand aangeduid die een voorbeeldje moet zoeken. Na vier voorbeelden op bord te hebben geschreven, wordt er samen met de leerlingen die meewerken (=een minderheid!) regeltjes gezocht, en een theorie opgesteld. De leerlingen moeten alles overschrijven en zelf ook nog drie voorbeelden opschrijven. Na de speeltijd, om 14u50, werkt iedereen verder. Alles wordt overgeschreven op het bord. Wanneer iedereen hiermee klaar is, komt er een onderverdeling van de verschillende soorten substantieven aan bord. Er wordt een stukje tekst voorgelezen, en de eigennamen (sustantivos propio) worden er uitgehaald. De leerkracht legt uit waarom dit zo genoemd wordt. Er wordt weer een definitie opgesteld en de leerlingen moeten opnieuw alles overschrijven, en zelf nog drie voorbeelden vinden. Zo gaat het in feite de hele les verder: er zijn vijf soorten 'sustantivos', dus wordt er vijf keer op deze manier gewerkt. Af en toe gaat de leerkracht rond om een paraaf te zetten, maar verder loopt hij gewoon een beetje rond. Wanneer het tijd is om naar huis te gaan moeten de leerlingen eerst tonen dat ze alles hebben overgeschreven voordat ze uit de klas mogen.

Woensdag 12 oktober

Na een kort klasgesprek over de ontdekking van Amerika op 12 oktober, vertelt de leerkracht dat er een presentatie zal moeten gemaakt worden over Cochabamba en zijn president. Hierna wordt er gestart met de 'lectura'. Om 14u eindigen ze hiermee, en wordt er met de volgende les gestart. Vandaag gaan ze verder met de wiskundeles van maandag, die over breuken ging. De leerkracht herhaalt de belangrijkste termen nog een keer, en er wordt samen met een leerling nog een oefening op het bord gemaakt. Na de speeltijd (14u50) wordt er gestart met het vermenigvuldigen van breuken. De leerkracht start zijn uitleg, en gaat na of de kinderen er iets van snappen, hij herhaalt het nog een paar keer, en het groepje dat altijd flink meewerkt toont dat ze het kunnen, en zeggen dat het gemakkelijk is (of iedereen uit de klas dit vindt is een andere vraag...). Na de theorie verloopt de les eigenlijk zoals maandag: er wordt een oefening op bord geschreven, leerlingen lossen die op, brengen ze aan bord, en beginnen aan de volgende oefening. Na een paar oefeningen worden er 2 vraagstukken op bord gezet, ook dit wordt op dezelfde manier aangepakt, en wanneer alles overgeschreven is gaan ze naar huis.

Vrijdag 14 oktober

Om 13u30 wordt er met 'lectura' gestart. Vandaag wordt dit onderbroken omdat de directeur binnenkomt en over een tekenwedstrijd vertelt. Als de directeur weg is, herhaalt de leerkracht samen met de leerlingen wat er allemaal gezegd werd en wat ze moeten doen als ze willen deelnemen aan de wedstrijd. Na het lezen spelen de kinderen nog eens hun getalspelletje. Er wordt nu een spelletje gespeeld waarbij het ene kind een oneven getal zegt, het volgende kind (dat een even getal zou moeten zeggen) moet 'boem' zeggen, waarna het derde kind het volgende oneven getal zegt. Elk kind dat fout is moet vooraan gaan staan, en moeten na afloop het schoollied zingen. Na enkele pogingen krijgen ze dan toch een applaus en gaan ze weer op hun plaats zitten.

Om 14u10 gaan ze verder met de wiskundeles van gisteren, over het vermenigvuldigen van breuken. Dit verloopt opnieuw op dezelfde manier, alleen zijn de kinderen veel luidruchtiger en zijn ze veel minder aandachtig. De leerkracht start opnieuw met het herhalen van wat ze gisteren leerden. Daarna komen terug oefeningen aan bord. De kinderen lossen ze op, de oefeningen komen aan bord, worden verbeterd, en worden daarna overgeschreven. De leerkracht loopt rond en zet hier en daar een handtekening. Dit gaat zo verder tot om 17u de bel gaat, en iedereen naar huis mag.

Bevindingen

Fimo:

- Elke les begint met een kleine inleiding die niets met de les die gegeven zal worden te maken heeft. Deze inleiding is steeds herhaling voor de leerlingen. Voor de leerlingen is dit een ideale manier om in het lesgebeuren te komen; er wordt namelijk niet drastisch met de les begonnen. Het betreft ook steeds herhaling, wat goed is voor de opfrissing van misschien al een beetje vergeten begrippen.

- In de les worden bijna nooit leerlingen aangeduid om te antwoorden. Het antwoorden gebeurt steeds in groep. Het nadeel aan deze methode is dat de leraar geen zicht heeft op wie niet meewerkt. Meester Fimo gaat op in de kinderen die wel meewerken maar heeft geen zicht op de leerlingen die stiller zwijgen. Het antwoorden op vragen tijdens de oefeningen of herhaling is de enige vorm van interactie die er in de klas is. Er wordt weinig of niet over ervaringen of gebeurtenissen gepraat.
- Het valt op dat de leerlingen tijdens de uitleg heel stil zijn en goed opletten. Ook de houding van meester Fimo is heel ontspannen. Er heerst een erg relaxte sfeer in de klas.
- De leerlingen verbeteren meestal elkaars werkjes en huiswerk. De leerlingen leren zo rekening te houden met commentaar van een leeftijdsgenootje. De leerlingen leren zo ook zelf positieve en negatieve commentaar te geven en te funderen.
- Rekenen wordt altijd voldoende ondersteund met oefeningen. De oefeningen worden ordelijk op bord gebracht met duidelijke kleurtjes. Er is eveneens aandacht voor verschillende oplossingsmethoden. Nadeel is wel dat niet altijd alle oefeningen die aan bord komen worden verbeterd.
- Meester Fimo kan over kleine gewone dingen heel leerrijk beginnen vertellen en vragen stellen (vb. de roos). Dit komt voor de leerlingen minder schools over omdat er spontaan geleerd wordt.
- Meester Fimo benadrukt vaak dat er zelden maar 1 oplossing is. Deze leuze past hij zowel toe bij de taallessen (Bijvoorbeeld bij het interpreteren van de striptekeningetjes) als bij bijvoorbeeld wiskunde. Dit is voor de leerlingen zeer motiverend omdat de druk naar de 'ultieme' oplossing wegvault. Hij zal tijdens de oefeningen ook veel belang hechten aan het proces hoe men tot een oplossing komt. Jammer genoeg wordt dit niet doorgetrokken naar de toetsen waar er een beoordeling aan vast hangt. Bij de wiskundetoetsen wordt er bijvoorbeeld gewerkt met meerkeuze-opgaven. Dit is voor ons een beperking van het evalueren omdat hier enkel rekening wordt gehouden met de 'ultieme' oplossing.
- Meester Fimo heeft geen training in het taaldrukken gekregen, maar toch besteedt hij veel aandacht aan het creatieve schrijven en de link tussen het geschrevene en hetgeen getekend is. Vooral de verschillende mogelijkheden tot interpretatie krijgen heel veel aandacht.

Leerkracht zesde graad:

- De lessen worden allemaal nogal gelijkaardig gegeven, of het nu wiskunde, taal of nog iets anders is. Er wordt weinig variatie gebracht, en slechts enkele leerlingen werken mee. Vele leerlingen zijn helemaal niet bezig met de les, maar daar wordt geen aandacht aan besteed. We hebben dan ook weinig zicht op de al dan niet bereikte leerdoelen. De leerkracht zelf lijkt dit ook niet na te gaan tijdens de lessen.

- De leerkracht vindt het wel belangrijk dat de leerlingen naar elkaar luisteren tijdens het lezen. Op bepaalde momenten moeten de leerlingen echt aandachtig zijn, maar wanneer hij dan zelf les heeft is het genoeg als er een paar leerlingen meewerken.
- Het lijkt alsof de leerlingen hem wel graag hebben, ze gaan erin op als er een spelletje gespeeld wordt (zoals de verschillende getalspelletjes). Ze kijken ook heel erg op naar hem, en tonen een zeker respect, ook al zijn ze soms helemaal niet bezig met de les.

CONCLUSIES

Wanneer we terugkijken naar onze werkvragen kunnen we al enkele onderdelen uitwerken:

Het vastleggen van het proces van taalvorming en het leerproces in de klas
--

Opvallend is dat er enerzijds grote verschillen zijn tussen de leerkrachten die werken met de methode. Anderzijds herkennen we duidelijk een aantal gelijkaardige stappen, die blijkbaar het succes van de methode weerspiegelen. Zo merken we dat het belangrijk is voor veel leerkrachten om de leerlingen te laten vertellen. Dit gebeurt op verschillende manieren, voor de ganse klasgroep, in duo's, ... In het algemeen geven de leerkrachten ook aan dat ze dit het belangrijkste vinden voor de ontwikkeling van de leerlingen.

De verdere uitwerking is soms sterk afhankelijk van de leeftijd van de kinderen. We merken dat leerkrachten die met jongere kinderen werken nog heel veel aandacht besteden aan het creatieve en het afleveren van een mooi 'product'. Bij oudere leerlingen worden wel al eens stappen overgeslaan. De nadruk ligt er vooral op het vertellen, de andere stappen zijn soms overbodig of niet echt leerrijk meer. Ook wat betreft de motivatie van de kinderen is het niet meer nodig om er een echt 'kunstwerkje' van te maken. De oude leerlingen genieten van het schrijven zelf.

Ook wat betreft de gebruikte materialen merken we vele verschillen. Ook hier zien we dat leerkrachten die veel met de methode werken, en ook vooral de leerkrachten die met jongere kinderen werken, een grote verzameling materialen hebben in hun klas. Waar andere leerkrachten zich kunnen behelpen met datgene dat wordt meegebracht door de leerlingen, hebben zij kleurtjes, papiertjes, pluimpjes, ... alles wat de kinderen maar kunnen nodig hebben. Dit zijn niet altijd dure materialen, sommige leerkrachten slagen er in om met wegwerpmaterialen prachtige zaken te maken. Andere leerkrachten hebben weinig of niks in hun klas om het proces eenvoudiger en creatiever te maken. Toch slagen ook zij er in om de methode toe te passen. Dikwijls is ook dit gebonden aan de leeftijd. Kleine kinderen krijgen dikwijls materialen die door de leerkracht uitgekozen werd. Oudere leerlingen zoeken zelf een voorwerp waarover ze iets te vertellen hebben.

Sommige leerkrachten werken één project af in één les, anderen doen er een week of langer over. Ook hier lijkt het dat jongere kinderen meer nood hebben aan een langere werk- en verwerktijd. Oudere kinderen hebben soms aan één lesuurtje genoeg. De leerkrachten kiezen natuurlijk ook zelf in hoeverre ze er tijd willen aan besteden: zien zij het enkel als taalles, of meer als een overkoepelend geheel, waarin verschillende leergebieden aan bod komen? Dit zijn keuzes die elke leerkracht voor zichzelf afweegt: wil hij of zij zoveel tijd steken in het taaldrukken? Wil hij elke les op dezelfde manier geven? Voelt hij of zij zich in staat om andere methoden en manieren te gebruiken? We kunnen hieruit afleiden dat de taalmethode inderdaad een houvast aanbiedt, waarbij elke leerkracht zelf uitmaakt in hoeverre hij of zij er nood aan heeft.

In welke mate draagt de methodologie van taalvorming meer bij tot de criteria opgelegd door de Reforma Pedagógica dan de scholen die niet met de methodologie werken?

Het is duidelijk dat er in de klassen waar met de methodologie gewerkt wordt veel meer nadruk gelegd wordt op het interactieve aspect. Kinderen vertellen zelf hun ervaringen, de leerkracht neemt een luisterende houding aan, en probeert ook de andere leerlingen het belang bij te brengen van het naar elkaar luisteren. In vergelijking met de klassen waar niet met de trainingen gewerkt wordt zien we dat de leerlingen veel meer de kans krijgen om de leerstof uit zichzelf te laten komen. Er wordt voorgebouwd op de eigen ervaringen van kinderen, en in sommige klassen werken leerlingen ook samen.

Elke klas is anders, elke leerkracht en elke leerling legt andere prioriteiten. Leerkrachten proberen in mindere of meerdere mate interactie in de les te brengen. Bij de scholen waar niet met de methode gewerkt wordt zien we dat verschillende leerkrachten hun leerlingen proberen betrekken in de les. Er zijn leerkrachten die nog steeds voorschrijven op bord, waarna de kinderen alles netjes moeten overpennen. Anderzijds zien we ook dat er pogingen gedaan worden om de leerlingen te betrekken bij de les. Het gaat echter meestal om lesgerelateerde onderwerpen, er worden al eens vragen gesteld over de les, of over het oplossen van een oefening. In sommige gevallen werden zelfs aanzetten gegeven tot een kringgesprek, maar zien we dat de leerkrachten niet goed weten hoe ze het moeten aanpakken. Zo worden er bijvoorbeeld vragen gesteld over het voorbije weekend, maar zorgt de leerkracht er helemaal niet voor dat de klas stil is, of gaat hij niet verder met vragen wanneer een gesprek stil valt of niet de nodige respons oplevert.

We zien dus dat de wil er bij vele leerkrachten wel is, maar dat zij niet weten hoe het aan te pakken. In dat opzicht biedt de taalmethode een goede steun aan. Anderzijds zien we soms ook dat leerkrachten die wel met de taalmethode werken zich nogal krampachtig vasthouden aan die methode. Zij durven weinig experimenteren. Misschien omdat zij zich net veilig voelen in deze methode, of misschien omdat zij denken dat dit de enige goede manier is, of omdat ze van zichzelf minder creatief zijn? Er zijn ook leerkrachten die op heel originele manieren aan de slag gaan met de methode, maar alles hangt natuurlijk af van het karakter, het zelfvertrouwen en de creativiteit van een leerkracht, zijn of haar leerlingen, en de omgeving waarin er les gegeven wordt.

Op leerlingenniveau zien we in het algemeen dat een klas in Bolivia bestaat uit ongeveer 50% onoplettende leerlingen. In bijna elke klas, elke school zagen wij dat de leerkrachten niet de aandacht hadden van alle leerlingen, en dat dit ook niet zo belangrijk leek. Uiteindelijk merken we wel verschillende reacties bij de leerlingen. Wanneer leerlingen mogen vertellen aan elkaar, wanneer ze buiten iets mogen zoeken om een verhaaltje over te schrijven, of wanneer de leerkracht een verhaaltje vertelt dat hij of zij heeft meegemaakt, is de interesse veel groter dan wanneer er voor de vierde keer in één week eenzelfde tekst wordt voorgelezen... Voor de leerlingen is interactie in de klas alvast veel leuker, en ook hun motivatie is veelgroter. Dit merken we zowel bij de klassen waarmee gewerkt wordt met de taalmethode als in de klassen waar interactieve lessen werden gegeven door de stagiaires. *(zie later meer hierover)*

Wat betreft de leerdoelen kunnen we ook zeggen dat er uiteindelijk een duidelijker resultaat geboekt wordt bij de taalmethodelessen. Het is natuurlijk moeilijk dit op zo'n korte periode vast te stellen, maar uiteindelijk zien we dat na een les mét methode een werkje afgeleverd

wordt dat het kind zelf gemaakt heeft, waar het over nagedacht heeft, waar het zelf veel energie in gestoken heeft. Een 'klassieke' les zorgt ervoor dat er duidelijke theorieën in de schriftjes van de leerlingen staan, maar in hoeverre hebben de leerlingen iets bijgeleerd? Nogmaals, dit is zuiver hypothetisch, want het is onmogelijk om op één weekje duidelijke leerresultaten vast te stellen.

We kunnen hieruit besluiten dat de taaltrainingen zeker een gunstig effect hebben. Soms hebben we de indruk dat het accent een beetje te veel op de afwerking gelegd wordt, terwijl naar onze mening vooral het vertellen (voor wat betreft het interactieve aspect) en het schrijven van een verhaaltje (voor wat betreft het creatieve en taalkundige aspect) de kern uitmaken van de methode. Het feit dat leerkrachten zich soms sterk vasthouden aan de methode wijst er enerzijds op dat zij zich heel comfortabel voelen hierin, maar wijst er anderzijds ook op dat zij niet goed durven of kunnen experimenteren.

Wat met de toekomst?

Wanneer we hoorden dat er gedurende de volledige periode waarin wij aan dit project zouden werken, stagiaires in de klas aanwezig zouden zijn, zagen we onze planning al in het water vallen. Uiteindelijk heeft de aanwezigheid van deze toekomstige leerkrachten ons aan het denken gezet...

We zagen dat de meesten van hen de klas nog niet helemaal onder controle hadden, dat zij soms totaal geen weg wisten met de kinderen. Wat we daarnaast ook opmerkten, was dat bijna elke stagiair(e) een aantal lessen gaf die opgebouwd waren vanuit verschillende pedagogische principes die sterk aanleunen bij deze die in de *Reforma Pedagogica* opgenomen werden. Groepswerken, rollen opnemen, voorstellingen geven, leerrijke spelletjes,... al deze aspecten geven aan dat er vanuit de lerarenopleiding heel wat energie gestoken wordt om daadwerkelijke veranderingen aan te brengen in het klasgebeuren.

Het lijkt ons interessant om na te gaan in welke mate deze aspecten terug komen in de lerarenopleiding. Met welke bagage stappen nieuwe leerkrachten in het onderwijs? Behoren interactieve (en coöperatieve?) werkvormen in de toekomst tot de dagelijkse klaspraktijk? Of verliezen jonge leerkrachten al snel de motivatie en het vertrouwen om te blijven doorzetten? En welke rol kan de taalvorming hierin spelen? Zal zij zich in de toekomst enkel nog tot oudere leerkrachten moeten richten, of zal zij moeten inspelen op wat in de lerarenopleidingen aangeboden wordt?

Wij hopen dat deze vragen een aanzet kunnen zijn tot de verdere ontplooiing van de methodologie van taaldrukken...